

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Obor právo a právní věda

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Náhrada nemajetkové újmy

Ondřej Pavelek

2014/2015

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma ‚Náhrada nemajetkové újmy‘ zpracoval zcela sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Brně dne 2. dubna 2015

.....
Ondřej Pavelek

Rád bych na tomto místě poděkoval doc. JUDr. Kateřině Ronovské, Ph.D., za čas, který mi věnovala, za podnětné rady a připomínky k této diplomové práci.

Dále bych rád poděkoval JUDr. Petru Vojtkovi za čas, který mně věnoval v rámci praxe u Nejvyššího soudu.

Tuto práci věnuji svým rodičům.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá pojetím nemajetkové újmy podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Práce se zaměřuje především na nové pojetí náhrady nemajetkové újmy na zdraví jak v českém občanském zákoníku, tak v rakouském ABGB. Jejím cílem je proniknout do právní úpravy dané oblasti v rakouském a českém právu *de lege lata*. Diplomová práce představuje způsoby určení náhrady, analyzuje novou Metodiku Nejvyššího soudu, srovnává konkrétní případy podle ABGB a OZ. Zaměřuje se rovněž na vymezení zásad, které by soudy měly při stanovení výše náhrady zohlednit.

Klíčová slova

Náhrada nemajetkové újmy, újma na zdraví, odpovědnost, rakouské právo, právní komparace, medicína, ABGB.

Abstract

This thesis deals with compensation of immaterial damages according to the new Civil Code (Act No. 89/2012 Coll.) The focus lays on compensation of immaterial damages on health and changes related to the new Civil Code and ABGB. Its aim is to pierce into the selected theme in the Czech and Austrian legal regulation *de lege lata*. The work describes types of assessing damages and new methodology made by the Supreme Court of the Czech Republic. It aims to focus on analysis of decisions of Austrian and Czech courts. Finally, it formulates principles which shall be taken into consideration by courts in assessing damages.

Key words

Compensation of immaterial damages, damages on health, medicine, Austrian law, comparative law, liability, ABGB.

Seznam použitých zkratk

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
ČLK	Česká lékařská komora
EGTL	European Group on Tort Law
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
Metodika	Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
MKN -10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů
MKF	Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností a disability
NS	Nejvyšší soud ČR
Odškodňovací vyhláška	Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění
OGH	Oberster Gerichtshof
OLG	Oberlandesgericht
OOK	Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 202/2012 Sb.
PETL	The Principles of European Tort Law
ÚS	Ústavní soud
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZPO	Die österreichische Zivilprozessordnung
ZSS	Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
ZSU	Ztížení společenského uplatnění

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Úprava závazků z deliktů v OZ a ABGB.....	10
2.1. Rekodifikace a reforma	10
2.2. Systematika.....	11
2.3. Terminologické změny	12
2.4. Koncepční změny	12
2.5. Funkce náhrady újmy a prevence	14
2.6. Civilní delikty	16
2.7. Protiprávnost.....	17
2.7.1. Postup lege artis	17
2.8. Újma	18
2.8.1. Sporná úprava v ABGB.....	19
2.8.2. Úprava v OZ.....	20
2.8.3. Způsob a rozsah náhrady nemajetkové újmy	22
3. Nemajetková újma mimo újmy na přirozených právech	23
3.1. Náhrada nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu při výkonu veřejné moci	23
3.2. Odpovědnost za nemajetkovou újmu dle zákona o obchodních korporacích	24
3.3. Zákon o právu autorském	24
3.4. Ochrana proti nekalé soutěži	25
3.5. Újma z narušení dovolené	26
3.6. Zásady a faktory	27
4. Újma na přirozených právech člověka.....	28
4.1. Ochrana osobnosti	28
4.2. Delikt neoprávněného zásahu do osobnosti člověka a jeho pojmové znaky	29
4.3. Náhrada újmy na přirozených právech dle OZ.....	30
4.3.1. Zákonná kritéria	31
4.4. Náhrada újmy na přirozených právech dle ABGB	31
5. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví.....	32
5.1. Mezinárodní prameny	32
5.1.1. Evropská úmluva o lidských právech.....	32
5.1.2. Evropská úmluva o biomedicíně	33
5.2. Úprava v OZ.....	33
5.2.1. Zásada slušnosti.....	34
5.3. Úprava v ABGB.....	35
5.4. Účel náhrady a způsoby určení její výše	36
5.4.1. Obecně závazný předpis.....	37
5.4.2. Judikatura	38
5.5. Metodika Nejvyššího soudu	39
5.5.1. Povaha	39
5.5.2. Rakouská metodika?	40
5.5.3. Kritika Metodiky	42
5.5.4. Rozsah Metodiky.....	43
5.5.5. Bolest.....	43
5.5.6. Ztížení společenského uplatnění	45
5.5.7. Další nemajetkové újmy	46
5.6. Bolestné podle ABGB	46
5.6.1. Rozsah bolestného podle ABGB.....	47

5.7.	Určení výše náhrady dle Metodiky.....	48
5.7.1.	Role znalců.....	48
5.7.2.	Specializované znalecké odvětví.....	49
5.7.3.	Mimořádné zvýšení.....	49
5.8.	Žaloba na náhradu nemajetkové újmy na zdraví.....	50
5.8.1.	Vázanost soudu žalobou.....	52
5.9.	Určení výše bolestného podle ABGB.....	53
5.9.1.	Role znalců.....	54
6.	Faktory, které ovlivňují výši nemajetkové újmy dle české a rakouské judikatury.....	56
6.1.	Faktory na straně poškozeného.....	56
6.1.1.	Povaha zranění a možnost vyléčení.....	56
6.1.2.	Věk.....	57
6.1.3.	Pohlaví.....	59
6.1.4.	Ztráta skutečně lepší budoucnosti.....	60
6.1.5.	Majetkové poměry poškozeného.....	62
6.1.6.	Spoluodpovědnost poškozeného.....	63
6.2.	Faktory na straně škůdce.....	65
6.2.1.	Forma zavinění a motiv.....	65
6.2.2.	Postoj škůdce a jeho majetkové poměry.....	65
6.3.	Stanovení minimální a horní hranice náhrady.....	66
7.	Konkrétní případ srovnání.....	67
8.	Závěr.....	69
9.	Seznam použitých pramenů.....	71

1. Úvod

Po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku (dále jen „OZ“) došlo k výrazným změnám soukromého práva, které se rovněž dotkly náhrady nemajetkové újmy. Zásadní změna se vztahuje k novému pojetí náhrady nemajetkové újmy na zdraví a zejména k jejímu určení. Zákodárce zrušil původní vyhlášku č. 440/2001 Sb. (dále jen „odškodňovací vyhláška“) a právní praxe se tak musí spokojit pouze s vágní formulací, že se nemajetková újma na zdraví hradí podle zásad slušnosti. Nové pojetí vzbuzuje pochyby, jak budou v praxi relativně často vznikající spory řešeny, resp. co se myslí onou zásadou slušnosti a jak takové pojetí bude kompatibilní se zásadou legitimního očekávání. Do složité situace se vložil Nejvyšší soud a připravil Metodiku, která má stanovit postup pro určení výše bolestného a ztížení společenského uplatnění.

Cílem diplomové práce je, postupem od obecného ke zvláštnímu, především proniknout do právní úpravy náhrady nemajetkové újmy v české a rakouské právní úpravě *de lege lata* a zhodnotit její dopady do právní praxe, včetně vymezení relevantních kritérií, která by měla být zohledněna při určení výše náhrady. Vzhledem k charakteru této práce a jejímu rozsahu se nelze věnovat všem aspektům nemajetkové újmy, a proto bylo zvoleno téma nejaktuálnější - náhrada nemajetková újma na zdraví. Tato diplomová práce se nevěnuje odškodnění majetkové újmy, tj. nákladů spojených s léčením a náhradě za ztrátu výdělku, ani odškodňování útrap třetích osob podle § 2959 OZ, včetně náhrady při usmrcení.

Diplomová práce je komparativní studie českého a rakouského práva zaměřená na úpravu nemajetkové újmy na zdraví. Smyslem tak je srovnat rozdíly a podobnosti obou úprav. Komparativní studie předpokládá naplnění prvků komparace. První je *comparatum*, tj. co se srovnává (právní úprava náhrady nemajetkové újmy na zdraví v ČR podle OZ). Druhý prvek je *comparandum*, tj. co má být srovnáno (právní úprava náhrady nemajetkové újmy na zdraví v Rakousku podle ABGB). Dalším prvkem srovnání je tzv. *tercium comparationis*, které je sjednocujícím prvkem komparace.¹

Rakouské právo jako *comparandum* bylo zvolena záměrně. Současný občanský zákoník diskontinuitně navazuje na Všeobecný občanský zákoník (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, dále jen „ABGB“), který na našem území platil od roku 1811 do roku 1950 a

---

¹ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996. s. 3.

kteřý je stále platným a účinným právním předpisem v Rakousku.² Také důvodová zpráva k OZ odkazuje v části nemajetkové újmy mj. na rakouskou úpravu.

Autor používá především metodu srovnávací a poznávací, především analýzu, syntézu, indukci a dedukci. Vzhledem k tématu práce bude z velké části použita judikatura českých a rakouských soudů, převážně obou nejvyšších soudů – *Der Oberste Gerichtshof*³ (dále jen „OGH“) a Nejvyššího soudu ČR⁴ (dále jen „NS“), které výrazně formují rozhodovací praxi. Právě v případě náhrady nemajetkové újmy je role judikatury velmi významná a to s ohledem na větší prostor pro soudcovskou úvahu o výši náhrady.

Diplomová práce je členěna do pěti kapitol. První z nich je věnována úpravě závazků z deliktů v OZ a ABGB. Druhá kapitola analyzuje náhradu nemajetkové újmy mimo újmy na přirozených právech. Náhrada újmy na přirozených právech je popsána ve třetí části. Čtvrtá kapitola, která tvoří jádro práce, je zaměřena na náhradu nemajetkové újmy na zdraví a poslední část vymezuje relevantní kritéria, která by měla být brána v úvahu při soudním či mimosoudním řešení sporu. Podstatným zdrojem v této části je především judikatura českých a rakouských soudů, včetně srovnání konkrétních případů.

---

² KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996. s. 16.

³ Der Oberste Gerichtshof [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ogh.gv.at/de>

⁴ Nejvyšší soud [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz/>

2. Úprava závazků z deliktů v OZ a ABGB

2.1. Rekodifikace a reforma

Úprava civilních deliktů zaznamenávala po roce 1989 stagnaci i europeizaci a to jak v Rakousku, kde již několik let probíhá diskuse o reformě deliktního práva, tak v ČR. Významnou roli sehrává především EGTL (*The European Group on Tort Law*),⁵ jejímž ředitelem je *Helmut Koziol*, přední rakouský odborník na deliktní právo. Unifikace práva civilních deliktů se týkala zejména ochrany spotřebitele, odpovědnosti za vady výrobků či pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Nelze ani opomenout unifikaci kolizních norem, které ovšem spadají do odvětví mezinárodního práva soukromého.⁶

Také přijetí nového občanského zákoníku znamenalo změnu úpravy civilních deliktů a to s ohledem na proklamovanou diskontinuitu.⁷ *OZ se především snaží napravit nedostatky předcházející úpravy, rozšířit úpravu civilních deliktů a modifikovat ji. Mezi hlavní koncepční změny patří posílení právního postavení poškozeného, zrušení paušálních limitů pro výpočet náhrad za ublížení na zdraví a usmrcení, rozšíření případů náhrady nemajetková újmy, rozpracování zvláštních případů vzniku škody a zpřesnění terminologie a systematizace právní úpravy.*⁸

Pod vlivem europeizace, zejména PETL, a zastarání některých ustanovení ABGB, se již několik let uvažuje také o reformě rakouského práva odpovědnosti za škodu. ABGB poskytuje právní praxi dostatek volného prostoru (patrně je to např. právě u bolestného podle § 1325 ABGB). Dokonce lze tvrdit, že rakouská úprava odpovědnosti je dnes regulována především soudcovským právem, jelikož normy jsou často velmi vágní. Taková úprava je problematická a ukazuje se, že ABGB není schopen vyřešit některé významné otázky současnosti.⁹

---

⁵ The European Group on Tort Law [online]. [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.egtl.org/>

⁶ HURDÍK, Jan a kol. *Evropské unifikační projekty závazkového práva a české občanské právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 92-99.

⁷ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: Hlavní zásady navrhované úpravy* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸ *Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení* [online]. Nový občanský zákoník [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/koncepcni-zmeny/>

⁹ KARNER, Ernst. Reforma rakouského práva odpovědnosti za škodu. In TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodňár, 2005, s. 35 – 37.

Autoři návrhu reformy rakouského deliktního práva i autoři OZ se museli vypořádat s nelehkým úkolem, kterým bylo nalezení určité „zlaté střední cesty“ mezi odpovídající elasticitou právní úpravy, kterou představují obecné klauzule, jež musí být dále vykládány soudy, a příliš rigidní úpravou, která může poskytnout relativně vyšší míru právní jistoty, ale zase nemusí být schopna řešit nově vzniklé právní situace. Právě toto dilema českého i rakouského zákonodárce, resp. autorů reformy se dobře projevuje právě u náhrady nemajetkové újmy na zdraví, kde lze jen obtížně zákonem přesně určit konkrétní pravidla pro stanovení výše náhrady, ale zároveň musí být naplněna zásada legitimního očekávání a právní jistota. Jak uvádí *Wilburg*, možným řešením je vypracování faktorů, které jsou relevantní pro hodnocení a stanovují základní hodnoty, díky kterým se rozhodnutí stává v konkrétním případě předvídatelným, a na druhé straně přihlížením na vzájemnou souhru různých faktorů umožňuje adekvátně přihlížet k různorodosti situace.¹⁰ Jak uvádí *Tomančáková*, *předmětem této diskuse je míra volnosti, kterou bychom měli svěřit soudům rozhodujícím v konkrétních případech o nemajetkové újmě na zdraví nebo náhradě při usmrcení.*¹¹

2.2. Systematika

Obecná klauzule odpovědnosti člověka za své vlastní jednání, tedy základ pro deliktní způsobilost člověka podle § 2894 a násl. OZ, je upravena v § 24 OZ: *každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.* Deliktně způsobilá je tedy vždy osoba svéprávná, která není ztížena duševní poruchou.¹² V ABGB je obecná generální klauzule odpovědnosti upravena v § 1295:¹³ *každý může po škůdci žádat náhradu škody, kterou mu způsobil zaviněním; škoda může být způsobena překročením povinnosti smluvní či bez vztahu k nějaké smlouvě.*

Závazky z deliktů podle OZ jsou upraveny zejména v části čtvrté hlavě III, která je dále rozdělena na dva díly. První z nich upravuje náhradu majetkové a nemajetkové újmy (§ 2894 až 2971), druhá potom zneužití a omezení soutěže (§ 2972 až 2990), která byla původně

---

¹⁰ KARNER, Ernst. Reforma rakouského práva odpovědnosti za škodu. In TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2005, s. 35 – 37.

¹¹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát ještě budeme diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 3, s. 99-101.

¹² DOBROVOLNÁ, Eva. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 182-183.

¹³ GSCHNITZER, Franz a kol. *Österreichisches Schuldrecht*. 2., neubearb. Aufl. / Wien: Springer-Verlag, 1988, s. 477.

v obchodním zákoníku. Závazky z deliktů jsou ovšem upraveny také na jiných částech OZ, např. odpovědnost z prodlení v § 1968 OZ.¹⁴

Ustanovení § 2894 až 2908 OZ vymezuje základní ustanovení, § 2909 až 2950 OZ upravuje povinnost nahradit škodu a § 2951 až 2971 OZ stanovuje způsob náhrady. Obdobnou struktura má také ABGB, který upravuje odpovědnost za škodu¹⁵ ve druhé části v XXX hlavě (§ 1293 až 1341 ABGB) o právu na náhradu škody a zadostiučinění.¹⁶ Ustanovení § 1293 až 1294 ABGB vymezují škodu, §1295 až 1322 ABGB upravují povinnost k náhradě škody (*Von der Verbindlichkeit zum Schadenersatz*) a způsob náhrady škody (*Arten des Schadenersatzes*) je upraven v § 1323 až 1341 ABGB.

2.3. Terminologické změny

OZ změnil terminologii, která má být oproti předchozí úpravě přesnější. Pojem odpovědnost je nahrazen závazky z deliktů a nadále se používá povinnost nahradit újmu, namísto odpovědnosti za škodu. Obdobně také OZ upustil od původního nesprávného pojmu „náhrada škody na zdraví“ a nadále používá pouze pojem „újma na zdraví“. V této terminologii ovšem není zcela důsledný. Ačkoli rozlišuje škodu, tzn. majetkovou újmu, a nemajetkovou újmu, tak v mnoha svých ustanoveních se vyjadřuje nepřesně. Např. v § 636 odst. 1 OZ je stanoveno, že *právo na náhradu škody nebo jiné újmy se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla*. Zákonodárce tak měl použít pojem náhrada újmy, resp. újma, což by bylo terminologicky přesnější.

2.4. Koncepční změny

Na první pohled pouze terminologické změny ovšem otevřely několikaletou diskusi o pojetí odpovědnosti, která je v českém právu vedena. Terminologická změna totiž vychází dle důvodové zprávy z jiného pojetí a vnímání odpovědnosti než doposud. *Zákoník opouští pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí, která opanovala od 70. let minulého století českou právní doktrínu po dlouhých diskusích v 50. a 60. letech a spojuje nástup odpovědnosti s porušením právní povinnosti. Osnova se naopak přiklání k pojetí odpovědnosti v duchu tradic antické a*

---

¹⁴ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013, s. 397.

¹⁵ ABGB používá pojem „Schade“ jak pro škodu, tzn. majetkovou újmu, tak pro nemajetkovou újmu. Z toho důvodu tak autor práce bude tuto terminologii čít a v souvislosti s ABGB bude používat termín škoda, i když mívá také nemajetkovou újmu.

¹⁶ GSCHNITZER, Franz a kol. *Österreichisches Schuldrecht*. 2., neubearb. Aufl. / Wien: Springer-Verlag, 1988, s. 476.

křesťanské civilizace, podle nichž člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, a odpovídá tedy především za to, že se chová řádně, po právu a že splní své povinnosti. Vzhledem k tomu se v návrhu slovo „odpovědnost“ používá jen velmi zřídka, protože zákonný text vystačí ve většině případů s termínem povinnost. Odstraňuje se tak nedůslednost současných formulací platného občanského zákoníku (OZ 1964 – pozn. autor), který termín „odpovědnost“ používá v různých významech a často i zbytečně.¹⁷ Ačkoli bylo pojetí odpovědnosti v původním OZ 1964 kritizováno pro svou nedůslednost,¹⁸ ani přístup zvolený v současném zákoníku není zcela jasný a vyvolal celou řadu kritických reakcí (např. Pelikánová) a otázek, jaká je tedy koncepce odpovědnosti; odpovídá se za dodržení či až za porušení právní povinnosti?

OZ se snaží odklonit od koncepce odpovědnosti jako civilní sankce za porušení povinnosti a o jednotné užívání pojmu odpovědnost. Zákoník nepoužívá např. odpovědnost za vady či odpovědnost za škodu, ale termíny práva a povinnosti z vadného plnění či povinnost nahradit škodu. Terminologická nedůslednost ovšem přetrvává a je patrná např. z ustanovení § 1968 OZ, který používá pojem „odpovědnost za prodlení“. Snaha o jednotné používání pojmu odpovědnost se tak nepodařila a je užíván snad ve všech svých významech. K tomu srovnání např. § 420 OZ, ve kterém je podnikatel vymezen jako ten, kdo vykonává výdělečnou činnost samostatně na vlastní účet a odpovědnost. Pojem je tak užit ve smyslu, že odpovídá (ručí, haften) svým majetkem. V § 2861 OZ je zase pojmu užit ve smyslu původního OZ 1964 apod.¹⁹

Rozlišujeme dva základní přístupy k odpovědnosti – koncepci aktivní odpovědnosti a sankční. Nejsou to však jediné koncepty a mohli bychom nalézt alespoň další čtyři varianty.²⁰ V současné doktríně a praxi ovšem převládá pojetí sankční. Koncepce aktivní odpovědnosti *Knappa* je pojímána jako hrozba sankce, což spočívá v tom, že se odpovědnost rozpadá do dvou fází – latentní a fáze aktivizace. Jde zde tak o odpovědnost nikoli jen za porušení, ale o odpovědnost za splnění povinnosti. Takovéto pojetí ovšem nebylo v české civilistice přijato.²¹

---

¹⁷ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 24* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹⁸ HURDÍK, Jan. *Institucionální pilíře soukromého práva v dynamice vývoje společnosti*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 77 – 91.

¹⁹ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 316-319.

²⁰ PRAŽÁK, Pavel. *Má institut právní odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepcí? Právní rozhledy, 2012, č. 3, s. 102-103.*

²¹ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 315 – 316.

Pokud tedy vezmeme v úvahu důvodovou zprávu, která se distancuje od odpovědnosti jako hrozby sankce, nelze tuto koncepci přijmout pro současný občanský zákoník.²² Převládající přístup spočívá v pojetí odpovědnosti jako civilní sankce, tzn. jako následek porušení povinnosti. Odpovědnost tak vzniká teprve tehdy, byla-li povinnost porušena a pouze tehdy, má-li porušení povinnosti za následek dopadnutí sankce.²³

2.5. Funkce náhrady újmy a prevence

Ustanovení o náhradě újmy v OZ poskytuje ochranu jednak osobním, tak majetkovým vztahům. Funkce těchto ustanovení je preventivně výchovná, reparační a sankční.²⁴ OZ na rozdíl od ABGB upravuje v § 2900 OZ obecnou prevenční povinnost. Ačkoli v ABGB není výslovně zakotvena,²⁵ je rakouskou doktrínou obecně přijato, že odpovědnostní právo má vedle své reparační funkce, také funkci preventivní.²⁶ Funkcí práva na náhradu škody v ABGB je tedy kompenzace, prevence, ale také má funkci sankční, např. § 1294 ABGB. Podle *Schiemanna* má také funkci zaopatřovací, pokud jsou sociální dávky nedostačené, tak musí tuto roli nahradit právo na náhradu škody. Takové pojetí ale není správné a nebylo přijato. Sociální dávky, resp. sociální zabezpečení má i tak subsidiární roli a není nutné měnit jejich pořadí.²⁷

Východiskem pro přijetí úpravy náhrady nemajetkové újmy v ABGB byly především francouzské teorie, podle kterých není smyslem náhrady poskytnutí finančního ekvivalentu emoční újmy, ale poskytuje se spíše pro citové obveselení člověka či proto, aby lépe snášel útrapy.²⁸ Zároveň nesmí být při stanovení výše náhrady opomenuta také zásada, že výše relutární satisfakce nesmí být zřejmým bezdůvodným obohacením osoby dotčené neoprávněným zásahem.²⁹

---

²² *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 24* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

²³ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 315-316.

²⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer. s. 379.

²⁵ V některých ustanoveních ovšem odkazuje na určitou míru pečlivosti pro posouzení protiprávnosti jednání (např. § 1186 odst. 1 ABGB).

²⁶ ELISCHER, David. Základní principy náhrady škody. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 341.

²⁷ KOZIOL, Helmut. *Österreichisches Haftpflichtrecht*. 3., neubearbeitete Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, s. 8-13

²⁸ ELISCHER, David. Pojetí škody a její typologie v rakouském právu. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 339.

²⁹ RYŠKA, Michal. Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009, č. 9, s. 305.

Prevence patří mezi právní principy, které tvoří základ právních norem.³⁰ Vychází v první řadě z Listiny základních práv a svobod. Lze ji dovodit z čl. 36 o ochraně zdraví, čl. 35, který chrání životní prostředí nebo z čl. 11.³¹ V OZ je obecně vyjádřena v § 4 odst. 1: *má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.* Zásada prevence je dále vyjádřena také v § 2900 OZ, což je zároveň projevem principu *neminem laedere.* *Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.* Prevenci lze obecně vymezit jako předcházení poruchám v řízení společenských procesů. Pro právo, zejména pro soukromé právo, je typické, na rozdíl od neprávních regulativních systémů, že jeho skutečné působení na společenské vztahy nastupuje až ve fázi poruchy těchto vztahů. Jelikož tak působí soukromé právo jako *ex post* regulativní systém, tak prevence je jedním z nezbytných předpokladů fungování celého soukromého práva.³²

V četných rozhodnutích vymezil NS občanskoprávní prevenci takto: *Občanskoprávní prevenci lze charakterizovat jako souhrn způsobů a forem předcházení tomu, aby byla ohrožována a porušována subjektivní občanská práva, tj. práva, která jsou upravována a chráněna normami občanského práva hmotného v objektivním smyslu... Jinými slovy řečeno, každý je podle § 415 obč. zák. (OZ 1964 – pozn. autor) povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který - objektivně posuzováno – je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; uvedené ustanovení mu však neukládá povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody.*³³

Obecná prevenční povinnost zakotvená v § 2900 OZ je oproti předchozí úpravě užší. Podle důvodové zprávy příliš široké vymezení § 415 OZ 1964 vedlo v praxi k nepředvídatelným efektům a vnášelo do soukromých poměrů prvky nejistoty. Takové pojetí vychází z judikatury, která také vnímala pojetí prevence v původním OZ 1964 jako příliš

---

³⁰ TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace: K vlivu právních principů na právní argumentaci při aplikaci práva.* Praha: Auditorium, 2010, s. 129.

³¹ VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*, Praha, 2012, roč. 20, č. 15-16, s. 561-567.

³² HURDÍK, Jan; LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 175-177.

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sp. zn. 25 Cdo 3154/2011.

široké, a soudy ji pak musely zúžit.³⁴

2.6. Civilní delikty

V právní teorii existuje několik způsobů dělení deliktů.³⁵ V OZ nabývá na významu dělení deliktů podle právní povinnosti, kterou porušují. OZ opouští jednotnou úpravu civilních deliktů a zavádí dualitu civilních deliktů.³⁶ Rozlišuje delikty způsobené porušením dobrých mravů (§ 2909), porušením zákona (§ 2910) a porušením smluvní povinnosti (§ 2913). Zatímco v případě porušení dobrých mravů a zákona se vyžaduje zavinění, porušení smluvní povinnosti je postaveno na objektivní odpovědnosti, což vychází z ustanovení § 373 bývalého obchodního zákoníku. V Evropě existují tři základní systémy, které se vzájemně odlišují – francouzský, britský a německý. Některé systémy, např. rakouský či švýcarský, mají určitý průnik mezi uvedenými a kombinují prvky více systémů.³⁷

Podle § 1294 ABGB škoda vzniká buď z protiprávního jednání nebo jiného opomenutí, nebo náhodou. Protiprávní poškození je způsobeno buď úmyslně, nebo neúmyslně. Úmyslné poškození spočívá buď ve zlém úmyslu, byla-li škoda způsobena vědomě a s vůlí, nebo v nedbalosti, byla-li způsobena zaviněnou nevědomostí nebo nedostatkem náležité pozornosti či náležité péče. Obojí se nazývá zavinění. ABGB tak rozlišuje mezi škodou způsobenou protiprávním jednáním nebo náhodou.

Obdobně jako české právo chápe ABGB protiprávnost jako objektivní předpoklad, zatímco zavinění jako subjektivní.³⁸ *Koziol* považuje protiprávnost a zavinění za srdce deliktního práva.³⁹

Protiprávnost je v OZ vyjádřena v § 24, podle kterého *každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout*. Není tak rozhodné, zda se jedná o porušení

---

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, uveřejněný pod číslem 66/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 25 Cdo 2432/2008, uveřejněný pod číslem 66/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

³⁵ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013, s. 403.

³⁶ MELZER, Filip. Corpus iuris delicti. *Bulletin Advokacie* [online]. 2011, číslo 3 [cit. 8. 1. 2015], s. 26 - 27. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_03_2011_web.pdf

³⁷ ELISCHER, David. Škoda a protiprávnost ve Všeobecném občanském zákoníku. In DVORÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 330.

³⁸ ELISCHER, David. Škoda a protiprávnost ve Všeobecném občanském zákoníku. In DVORÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 331.

³⁹ KOZIOL, Helmut. Fault under Austrian law. In WIDMER, Pierre (ed.). *Unification of Tort Law: Fault*. The Hague: Kluwer Law International, 2005, s. 11 – 23.

povinnosti stanovené smlouvou (*ex contractu*)⁴⁰ či povinností, která je stanovena zákonem (*ex delicto*),⁴¹ nebo porušením dobrých mravů.⁴²

Obdobou § 2909 OZ je ustanovení § 1295 odst. 2 ABGB, podle kterého *ten, kdo způsobí úmyslně škodu způsobem přičícím se dobrým mravům, je za ni odpovědný, ale pokud se tak stalo při výkonu práva, je odpovědný jen tehdy, pokud bylo zřejmým účelem výkonu práva poškodit jiného*. Tato kategorie je v rakouské literatuře kritizována pro svou nekonceptnost s odůvodněním, že úmyslné porušení právem chráněného statku se vždy přičítá dobrým mravům.⁴³ Ustanovení § 1295 odst. 1 ABGB upravuje porušení povinnosti stanovené smlouvou anebo zákonem.

2.7. Protiprávnost

U újmy na zdraví, která byla způsobena při výkonu zdravotnického povolání, půjde především o porušení povinnosti postupovat tzv. *lege artis* či o případy, kdy bude proveden lékařský zákrok bez svobodného a informovaného souhlasu, např. ve smyslu § 96 OZ. Rovněž porušení povinné mlčenlivosti či nesprávné vedení zdravotnické dokumentace je protiprávní jednání.⁴⁴

2.7.1. Postup *lege artis*

Základní právní povinností při poskytování zdravotní péče, ať už jde o lékaře, zdravotní sestry či jiné pracovníky, je postup *lege artis*, který v sobě zahrnuje jak stanovení správné diagnózy, tak správnou indikaci a provedení zákroku. Na základě především Úmluvy o lidských právech a biomedicíně a zákona o zdravotních službách můžeme upřesnit, že jde o postup v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy, které odpovídají aktuálním poznatkům vědy. Judikatura dovozuje, že *pojem lege artis je v současnosti obvykle vykládán jako takový preventivní, diagnostický nebo terapeutický postup, který odpovídá nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání*.⁴⁵ Profesní standardy v zásadě nejsou ve formě obecně závazného právního předpisu. Ministerstvo zdravotnictví vydává pouze různé doporučující pokyny, které jsou považovány za z odborného hlediska za přijatelné (např.

⁴⁰ § 2913 OZ

⁴¹ § 2910 OZ

⁴² § 2909 OZ

⁴³ ELISCHER, David. Škoda a protiprávnost ve Všeobecném občanském zákoníku. In DVORÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 330.

⁴⁴ TĚŠINOVÁ, Jolana; ŽDÁREK, Roman; POLICAR, Radek. *Medicínské právo*. Vyd. 1. V Praze: C.H.Beck, 2011, s. 334-337.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2008, sp. zn. 8 Tdo 1421/2008.

metodický návod ZD 08/96 k provádění gastroenterologických metod). Česká lékařská komora vydává stanoviska, která jsou pro její členy závazná (např. závazné stanovisko pro poskytování porodní péče).⁴⁶

Posouzení postupu *lege artis* je otázkou odbornou, pro kterou soud v souladu s § 127 odst. 1 OSŘ ustanoví znalce. Judikatura se zabývala také pojmovými znaky postupu *non lege artis*. *Za zdravotní péči non lege artis je považována taková zdravotní péče, při jejímž poskytování lékař volí postupy zastaralé, nedostatečně účinné, neověřené nebo dokonce nebezpečné.*⁴⁷ K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2002, sp. zn. 25 Cdo 253/2001.

2.8. Újma

Úprava náhrady škody i nemajetkové újmy byla dle důvodové zprávy inspirována zahraniční úpravou, včetně tzv. *soft law*. Autoři OZ vycházeli jednak z ABGB, tak z německého občanského zákoníku (dále jen „BGB“) či z občanského zákoníku Québecu. Zdrojem inspirace byl také PETL (*Principles of European Tort Law*).⁴⁸ Lze souhlasit s Pelikánovou,⁴⁹ že inspirace více právními řády, resp. *soft law* může v konečném důsledku uškodit.

Na pojetí újmy v PETL odkazoval ve svých nálezech Ústavní soud, který kritizoval pojetí náhrady škody v původním OZ 1964. *Ústavní soud v této souvislosti cítí potřebu zdůraznit, že z legislativního hlediska by bylo správnější opustit stávající pojetí škody jako majetkové újmy a pokládat za škodu i újmu vzniklou působením na tělesnou a duchovní integritu poškozeného. K takovému pojetí se ostatně hlásí i principy evropského deliktního práva, které definují škodu jako majetkovou nebo nemajetkovou újmu zákonem chráněného zájmu. Tyto principy, i když mají základ v soukromé iniciativě, mají významný dopad na legislativu evropských států, která se postupně tomuto pojetí přizpůsobuje, čehož příkladem je např. připravovaná novela občanského zákoníku v Rakousku.*⁵⁰

⁴⁶ MACH, Jan. *Univerzita medicínského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 24-28.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2008, sp. zn. 8 Tdo 1421/2008.

⁴⁸ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2894 až 2899* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁴⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin Advokacie* [online]. 2011, číslo 3 [cit. 8. 1. 2015], s. 15 – 16. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_03_2011_web.pdf

⁵⁰ Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl.ÚS 16/04.

Zákonodárce tak sice přijal úpravu, která odmítá pojetí institutu náhrady škody v duchu primitivního materialismu, podle něhož se poškozenému hradí výlučně škoda majetková a rozlišuje újmu majetkovou (škodu) a nemajetkovou. Avšak podle § 2894 OZ platí, že povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody) a nemajetková újma se hradí pouze v případech, kdy tak stanoví zákon či byla sjednána.⁵¹ Takové pojetí se zjevně inspirovala ustanovením § 253 BGB.⁵²

2.8.1. Sporná úprava v ABGB

Zatímco situace v německém ale i českém právu je relativně jednoznačná, byť je otázkou, zda je takové nastavení vhodné, tak úprava v ABGB i judikatura je sporná. Pojem škody v ABGB je velmi široký. Jde o *jakoukoli újmu na jmění, právech nebo osobě (Schade heisst jeder Nachteil, welcher jemanden an Vermögen, Rechten oder seiner Person zugefüget worden ist.)*⁵³ V současnosti se tedy jedná jak škodu majetkovou tak nemajetkovou, která se vztahuje k osobnostním právům člověka.⁵⁴ Z toho rovněž vychází judikatura, např. rozhodnutí OGH ze dne 14. 2. 1951, sp. zn. 2 Ob111/51. ABGB už ale neuvádí, kdy se hradí škoda a kdy nemajetková újma, resp. zda se hradí nemajetková újmy vždy, tak jak stanoví PETL, nebo pouze v případech stanovených zákonem, jak určuje BGB či OZ.

Pokud zákon přímo odkáže na náhradu nemajetkové újmy, tak jako třeba v § 1325 ABGB, žádné pochyby nevznikají. Chybí-li ale v zákoně takový odkaz, tak potom není situace tak jednoznačná. Zastánci toho, že se platí nemajetková újma i pokud chybí zvláštní odkaz, vychází z ustanovení § 1323 ABGB, které upravuje plné zadostiučinění (*volle Genugtung*). Tato interpretace je ovšem sporná.⁵⁵ Na začátku 20. století totiž vydal OGH stanovisko, že náhrada nemajetkové újmy se poskytuje pouze v zákonem výslovně upravených případech.⁵⁶ Takové pojetí ovšem podle některých autorů (např. *Karner*) nemá

---

⁵¹ § 2894 OZ

⁵² *Wegen eines Schadens, der nicht Vermögensschaden ist, kann Entschädigung in Geld nur in den durch das Gesetz bestimmten Fällen gefordert werden.*

⁵³ §1293 ABGB

⁵⁴ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden.* 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 272-274.

⁵⁵ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. s. 348.

⁵⁶ KARNER, Ernst. *Náhrada ideálních škod podle rakouského návrhu reformy a principů evropského deliktního práva.* In TICHÝ, Luboš (ed.). *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodňář, 2005, s. 127.

oporu v platném právu, ale je pouze důsledkem vlivu § 253 německého BGB.⁵⁷ Na tomto, jak uvádí *Karner* šokujícím komparativní nálezem, se pod vlivem EÚLP OGH odchýlil v případě zbavení svobody.⁵⁸ OGH v rozhodnutí ze dne 15. 10. 1992, sp. zn. 8 Ob 615/92 přiznal náhradu nemajetkové újmy také znásilněné ženě v souladu s § 1328 ABGB. Především doktrína uvádí, že by měla být nemajetková újma hrazena, i když výslovný odkaz v zákoně není. Tuto situaci každopádně řeší návrh reformy deliktního práva, podle které by se měla platit vždy i nemajetková újma.⁵⁹ Otázka rozsahu pojmu škody a nárok na nemajetkovou újmu přesahuje také do problematiky civilního procesu, např. § 408 ZPO, kde situace není vyřešena.⁶⁰

2.8.2. Úprava v OZ

Ustanovení § 2894 odst. 1 OZ, na rozdíl od předchozí úpravy OZ 1964, které ponechávala vymezení škody na judikatuře, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2012, sp. zn. 25 Cdo 4791/201, definuje škodu jako újmu na jmění. Jmění musíme chápat ve smyslu ustanovení § 495 OZ, který jej vymezuje jako *souhrn majetku osoby a jejich dluhů*. OZ výslovně požaduje, aby při hodnocení výše škody došlo k zohlednění jak aktivních, tak pasivních hodnotových položek, tzn. nikoli jen majetku, ale jmění. Zde je zjevná inspirace v ABGB, které rovněž chápe škodu jako újmu na jmění. Pod pojem škoda ale ABGB také řadí nemajetkovou újmu.

Nemajetkovou újmu lze naopak vymezit tak, že jde o zásah do integrity, tzn. celistvosti člověka, která se může projevit např. v úzkosti, duševním stresu, v očekávání výsledku případu a nejistotě.⁶¹ Z takového pojetí vychází rovněž ABGB, který vnímá nemajetkovou újmu jako zásah do integrity člověka, která se projevuje v nepohodlí, stresu apod. Jak uvádí *Telec*, z etymologického hlediska lze vymezit nemajetkovou újmu jako opak újmy majetkové. Vzniká ve sféře nemajetkové, tzn., ve sféře osobnostní, resp. osobní.⁶² Obdobně ji vymezuje také BGB: *...eines Schadens, der nicht Vermögensschaden ist...*⁶³

---

⁵⁷ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. s. 358.

⁵⁸ Rozhodnutí OGH ze dne 18. 6. 1975, sp. zn. 10b226/74.

⁵⁹ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. s. 358.

⁶⁰ FIDLER, Philipp. *Schadenersatz und Prozessführung: Grundlagen und System einer Haftung von Prozessparteien*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014, s. 120 – 122.

⁶¹ K tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 4385/2010.

⁶² TELEC, Ivo; PAVEL TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 424.

⁶³ § 253 odst. 1 BGB

Karner dále uvádí, že jde o škody, které nemohou být hodnoceny v návaznosti na reálném dění na trhu v majetkových hodnotách.⁶⁴

Nemajetková újma se hradí, dle OZ, pouze v případech, kdy tak stanoví zákon, např. při újmě na přirozených právech, anebo kdy si to strany dohodnou. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.⁶⁵ Někteří autoři ovšem takové pojetí zpochybňují a ze systematiky této části OZ vyvozují, že došlo ke spojení náhrady škody a nemajetkové újmy, což odůvodňují ustanovením § 2956 OZ. Pokud tedy zákoník užívá pojem „škoda“, vztahuje se to také na nemajetkovou újmu.⁶⁶ S takovým pojetím se autor této práce neztotožňuje, jelikož jazykový výklad § 2894 odst. 2 OZ a rovněž důvodová zpráva takové pojetí odmítají.

Otázkou zůstává, proč zákonodárce přímo nestanovil, tak jako PETL či návrh reformy rakouského deliktního práva, že se hradí obě formy újmy, ale zvolil řešení, že se nemajetková újma hradí pouze tam, kde si strany dohodnou či tak stanoví zákon. Důvodová zpráva takové pojetí odůvodňuje tím, že OZ případy, kdy poškozením vznikne právo na náhradu, resp. odčinění nemajetkové újmy, jsou pojaty dosti široce.⁶⁷ Problém ovšem nastává u určitých ustanovení, kde není zcela zřejmé, zda upravuje škodu či nemajetkovou újmu.

Výsledná podoba, jak se ukazuje, v sobě zahrnuje několik úprav. ÚS odkazoval ve svém nálezu Pl. ÚS 16/04 na pojetí náhrady v PETL. Zákonodárce jeho přání ovšem zcela nevyslyšel. Ačkoli důvodová zpráva tvrdí, že OZ vycházel z PETL, je tomu tak pouze částečně. Větší inspirace je u BGB, podle kterého se hradí nemajetková újma pouze v zákonem stanovených případech, a v neposlední řadě ABGB, kde situace není jednoznačná, ale reforma počítá se stejným pojetím jako v PETL. Ačkoli se na první pohled zdá zřejmá inspirace BGB, tak ani to není přesné, jelikož BGB neupravuje náhradu nemajetkové újmy

---

⁶⁴ KARNER, Ernst. *Náhrada ideálních škod podle rakouského návrhu reformy a principů evropského deliktního práva*. In: TICHÝ, Luboš (ed.). *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2005, s. 122.

⁶⁵ § 2894 odst. 2

⁶⁶ BERKOVÁ, Zuzana. Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2011, 8. roč. 11/12, s. 497-498.

⁶⁷ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2894 až 2899* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

dohodou. Zákodárce tak zvolil řešení, které se sice na první pohled inspiruje všemi zmíněnými úpravami, ale ve skutečnosti jde svou vlastní cestou, o jejíž správnosti lze pochybovat.

2.8.3. Způsob a rozsah náhrady nemajetkové újmy

Způsob a rozsah náhrady škody je vymezen v ustanovení § 2951 odst. 1 OZ, který upřednostňuje naturální restituci před peněžní. Poškozený si ale může vyžádat, aby mu byla škoda rovnou uhrazena v penězích, aniž by musel prokazovat, že je to účinnější. Jiný postup je podle § 1323 ABGB. Aby byla nahrazena způsobená škoda, musí být vše uvedeno v předešlý stav nebo, není-li to možné, nahrazena odhadní cena. Prioritní je tedy naturální restituce. Pokud se ovšem ukáže, že není možná, uplatní se ta peněžní.⁶⁸ Poškozený tak podle ABGB nemá možnost volby, jako podle OZ.

Nemajetková újma má jiný charakter. V souladu s § 2951 odst. 2 OZ se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které má zmírnit nepříznivé stavy, popř. poskytnout poškozenému možnost, aby si zpřijemnil a usnadnil život. Peněžní forma je ovšem až subsidiární.⁶⁹ Nejprve tedy musí být zjištěno, zda nepostačuje např. omluva, trestní nebo správní postih. Poškozený tak musí sám odůvodnit, proč nepostačuje jiné než peněžité zadostiučinění. V § 1323 ABGB je upraveno uvedení do předešlého stavu, odhadní cena nebo zadostiučinění. Pokud jde o škodu způsobnou zlým úmyslem nebo hrubou nedbalostí, platí se plné zadostiučinění.

V OZ je výrazný rozdíl oproti náhradě škody, jelikož ta se nahrazuje uvedením do předešlého stavu a není-li to možné, anebo si to žádá poškozený, hradí se škoda v penězích.⁷⁰ Důvodová zpráva k tomu uvádí, že *musí být posílena autonomie vůle poškozeného, jelikož určení způsobu náhrady soudem je vlastní totalitnímu státu. Zároveň ale dodává, že pokud by poškozený volil určitý způsob restituce jen za účelem šikany škůdce, takové jednání by nebylo hodno ochrany.*⁷¹

---

⁶⁸ ELISCHER, David. Škoda a protiprávnost ve Všeobecném občanském zákoníku. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 342.

⁶⁹ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jirí, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1085-1086.

⁷⁰ § 2951 odst. 1 OZ

⁷¹ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2951 až 2971* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Zde se tak nabízí otázka, proč u nemajetkové újmy nemá rovněž poškozený právo výběru, když určování způsobu náhrady soudem je považováno za přežitek totalitního státu? Tímto pojetím je tak poškozený u nemajetkové újmy znevýhodněn. Důvodem této rozdílné úpravy je tak pravděpodobně obtížnost určení výše náhrady nemajetkové újmy v penězích, kdy tomu lze předejít, pokud by stačila např. omluva. Takové odůvodnění je ale povrchní, jelikož právě náhrada nemajetkové újmy je mnohdy mnohem závažnější, než zásah do majetkové sféry. Jiný způsob je ovšem zvolen u náhrady újmy na zdraví podle § 2958 OZ.

3. Nemajetková újma mimo újmy na přirozených právech

Následující kapitola je zaměřena na náhradu nemajetkové újmy podle jiných právních předpisů a jiných ustanovení OZ, vyjma újmy na přirozených právech, které budou podrobně věnovány následující kapitoly. Zaměřuje se především na kritéria, na základě kterých je výše náhrady určena. Ta mohou být rovněž inspirací pro náhradu nemajetková újmy na přirozených právech.

3.1. Náhrada nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu při výkonu veřejné moci

Jde o zvláštní případ odpovědnosti, který se vztahuje k veřejné správě. S bližší zákonnou úpravou počítá již LZPS v čl. 36 odst. 3 a 4, podle *kterého má každý právo na náhradu škody při výkonu veřejné moci*. Stát odpovídá za škodu, kterou způsobily státní orgány, fyzické či právnické osoby, při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, a orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, která na ně byla přenesena zákonem nebo na základě zákona.⁷²

Platí, že *pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené zákoně o odpovědnosti státu za škodu při výkonu veřejné moci OZ.*⁷³ *Zákon umožňuje, aby poškozený žádal rovněž zadostiučinění za vzniklou újmu. Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možné nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující.* Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.⁷⁴ Kritéria pro

---

⁷² PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012, s. 378-380.

⁷³ § 26 zákona č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

⁷⁴ § 31a odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci

stanovení výše nároku za nemajetkovou újmu vychází z judikatury ESLP a převzal je rovněž NS ve své judikatuře.⁷⁵

Ustanovení § 31a ZoOSS rovněž vymezuje formu a rozsah náhrady. Pokud je poskytnuta peněžitá náhrada, je nutné přihlídnout k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k újmě došlo. Jde tak o normu s relativně neurčitou hypotézou, u které soud musí s ohledem na okolnosti konkrétního případu určit výši náhrady. Musí zejména zvážit dopady nezákonného rozhodnutí do osobnostní sféry poškozeného, nepříznivost vlivu na pověst i dosavadní způsob života. Dále okolnosti, za kterých k újmě došlo, počínání samotného poškozeného, ale i dalších okolností, např. medializace daného případu.⁷⁶ Jde ovšem o demonstrativní výčet kritérií, a proto je nutné posuzovat vždy konkrétní případ a především jej řádně odůvodnit.⁷⁷

Podobně jako NS, který vydal Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, vydala rovněž kancelář zmocněnce doporučující manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., na případy odškodňování průtahů,⁷⁸ kterou následně přijal také NS.⁷⁹

3.2. Odpovědnost za nemajetkovou újmu dle zákona o obchodních korporacích

Podle § 3 odst. 2 je stanoveno, že pokud ukládá zákon č. 90/2012 Sb., povinnost nahradit újmu, postihuje škůdce i povinnost nahradit nemajetkovou újmu. Na což se dle zásady subsidiarity použije OZ ve svých ustanoveních o povinnosti nahradit újmu.⁸⁰

3.3. Zákon o právu autorském

Soustava všeobecných osobnostních práv bývá rozdělována na všeobecné osobnostní právo a na tzv. zvláštní osobnostní práva, mezi které lze zařadit také právo autorské. Je tak

---

rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2010, sp. zn. 30 Cdo 4815/2009.

⁷⁶ VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 3. vydání. Praha : C.H. Beck, 2012. s. 284.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2011, sp. zn. 30 Cdo 2848/2011.

⁷⁸ Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. *Manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem*. Ministerstvo spravedlnosti, 2006. Dostupné z: http://www.ferovajustice.cz/data/Manual_odsodnzeni_za_prutahy.pdf

⁷⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

⁸⁰ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 7-9.

zřejmá podobnost a vztah mezi oběma instituty.⁸¹ Náhradu za nemajetkovou újmu lze rovněž požadovat podle § 40 odst. 1 písm. e) zákona o právu autorském. Přednost má morální zadostiučinění, tzn. především omluva. Přiměřené zadostiučinění v penězích přísluší až poté, co se nepeněžité zadostiučinění nejeví jako postačující. Smyslem je určité osobní vyrovnání s tím, co bylo poškozenému způsobeno, nikoli *fund raising*, tzn. nikoli získávání finančních zdrojů. I v případě autorského zákona je nutné přihlídnout k okolnostem daného případu. Právně významné skutečnosti pro posouzení náhrady újmy jsou především závažnost, okolnosti, za kterých k zásahu došlo, opakování zásahu, způsob jeho provedení, forma zavinění či motiv.⁸²

3.4. Ochrana proti nekalé soutěži

Sankční postihy nekalé soutěže a nedovoleného omezování soutěže jsou s drobnými úpravami převzaty z původního obchodního zákoníku.⁸³ Velmi významnou roli při určení náhrady má především soudcovské uvážení.⁸⁴

Podle ustanovení § 2988 OZ, které upravuje katalog právních prostředků ochrany proti nekalé soutěži, může osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo nebo porušeno, proti rušiteli požadovat, aby se nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav. Dále může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Přiměřené zadostiučinění je nástroj k odstranění nemateriální újmy. Může jít zejména o poškození pověsti či ztrátu prestiže. Zásadní změnou je společná aplikace ustanovení o náhradě majetkové újmy, tzn. škody, také na institut přiměřeného zadostiučinění. Na rozdíl od původní úpravy je zadostiučinění vázáno na zavinění a to v souladu s § 2910 OZ, což ztěžuje situaci osoby aktivně legitimované.⁸⁵

Judikatura k nekalé soutěži a náhradě nemajetkové újmy, která může v souvislosti s ní vzniknout, vymezila určité faktory. *Jde především o intenzitu, dobu trvání, rozsah nepříznivých následků, chování rušitele či následky v oblasti mezilidských a obchodních*

---

⁸¹ DOLEŽAL, Adam; DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 509.

⁸² TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 421-424.

⁸³ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2972 až 2975* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸⁴ ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 244-247

⁸⁵ *Tamtéž*. s. 259 – 260.

vztahů. Přiměřenost musí být posuzována jak z objektivních, tak subjektivních hledisek. Objektivní kritéria jsou zejména závažnost a intenzita nekalosoutěžního jednání, dosah tohoto jednání (jak velkou oblast trhu zasáhlo), vliv tohoto jednání na počet soutěžitelů v oboru, hodnota goodwill postiženého, úroveň obrátu v daném okruhu obchodů i výše obrátu. Patří sem také okolnost, zda ten, kdo se nekalosoutěžního jednání dopustil, si byl tohoto jednání vědom, dále motiv tohoto jednání, okolnost, jak ten, kdo se jednání dopustil, reagoval na upozornění a požadavky postiženého, popř. zda naopak postižený dával najevo nezájem o nekalosoutěžní jednání druhého subjektu.⁸⁶ Soudy si již v praxi vyvinuly určité sazby pro výši náhrady, které jsou ovšem poměrně nízké. Částky se pohybují v rádech statisiců, nejvyšší částku přisoudil NS ve výši pěti milionů korun.⁸⁷

3.5. Újma z narušení dovolené

Zájezd je upraven v § 2521 a § 2549 OZ. Nově je zavedeno právo zákazníka na újmu za narušení dovolené. Tato úprava vychází ze čl. 5 směrnice 90/314/EHS, na základě kterého má v souladu s rozhodnutím ESD zákazník také právo na náhradu nemajetkové újmy.⁸⁸ V této souvislosti je nutné uvést především rozhodnutí ESD, ve kterém žalobkyně požadovala náhradu nemajetkové újmy za újmu z narušení dovolené proti cestovní kanceláři *TUI Deutschland GmbH*. ESD judikoval, že v daném případě je nutné vykládat směrnicí tak, že musí být zákazníkovi poskytnuta také nemajetková újma.⁸⁹ Ačkoliv v OZ 1964 chybělo výslovné ustanovení o této formě náhrady, byl soudy nárok dovozován z § 11 OZ 1964 o ochraně osobnosti. *V případě imateriální újmy je možné uvažovat o aplikaci § 13 odst. 2 obč. zák., a proto by mělo být ustanovení § 852i obč. zák. vykládáno nejen v kontextu odpovědnosti za škodu, ale vzhledem k judikatuře Evropského soudního dvora i odpovědnosti za imateriální újmu, která byla způsobena osobnosti vzhledem k jejímu právu na klidnou dovolenou.*⁹⁰

Ustanovení § 2543 OZ se ovšem týká pouze dovolené, u které se předpokládá, že cílem je odpočinek. Jak uvádí důvodová zpráva, nejde např. o školení či konference.⁹¹ Samotný termín

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu 25. 3. 1997, sp. zn. Odon 45/97.

⁸⁷ ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 260-263.

⁸⁸ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2542 až 2944* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 3. 2002. Simone Leitner v TUI Deutschland GmbH & Co. KG. Věc C-168/00.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 33 Cdo 3661/2013.

⁹¹ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2542 až 2944* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava->

dovolená ovšem není zcela přesný, jelikož dle § 211 zákoníku práce náleží dovolená zaměstnanci, který vykonává zaměstnání v pracovním poměru. Na základě teleologického výkladu lze ovšem dospět k závěru, že také např. osoby samostatně výdělečně činné mohou být aktivně legitimovány pro případnou náhradu újmy.

3.6. Zásady a faktory

Výše uvedené předpisy a ustanovení, které upravují náhradu nemajetkové újmy, jsou výrazně ovlivněny judikaturou, jelikož zde je vysoká míra diskreční pravomoci soudců, resp. správních orgánů. Jde jak o judikaturu vnitrostátních soudů, tak u rozhodnutí Soudního dvora EU a ESLP.

Na základě výše uvedeného lze formulovat určité zásady, které platí pro výpočet nemajetkové újmy u výše uvedeného.

a) Individualizace

Nemajetkovou újmu lze velmi těžce vyjádřit v penězích, a proto je na soudce kladena velká zodpovědnost při uvážení o výši peněžitého nároku. Musí být zváženy všechny okolnosti v konkrétním případě.

b) Přiměřenost

Projevuje se především v případě nekalé soutěže, kde soudy přiznávají peněžitou satisfakci v řádech statisíců, ale je nutno ji aplikovat také v případě zásahu do osobnostních práv.⁹²

c) Kompenzace

Náhrada nemajetkové újmy v penězích nemá sloužit jako prospěch poškozeného z neoprávněného zásahu, ale jako vyrovnání strádání.

Dále lze formulovat určité faktory, které by měly soudy vzít v úvahu při stanovení výše peněžitého nároku za nemajetkové újmy.

[NOZ-konsolidovana-verze.pdf](#)

⁹² RYŠKA, Michal. Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009, č. 9, s. 305.

a) **Závažnost vzniklé újmy**

Posuzuje se v konkrétním případě dopady do sféry poškozeného a intenzita těchto dopadů. U nekalé soutěže půjde zejména o rozsah trhu, který byl narušen, v případě odškodnění státu za škodu při výkonu veřejné moci to bude především délka řízení či doba neoprávněného držení ve vazbě. U autorského zákona může jít o narušení pověsti díla.

b) **Okolnosti, ze kterých k újmě došlo**

Soud se musí především zjišťovat, jaký byl motiv škůdce. V případě zavinění je nutné zohlednit úmysl či nedbalost anebo to, zda k zásahu došlo opakovaně, či šlo o náhodný zásah.

c) **Dosavadní způsob života**

Dále je nutné zohlednit dosavadní způsob života, resp. pověst právnické osoby.

4. **Újma na přirozených právech člověka**

4.1. **Ochrana osobnosti**

Podle § 19 OZ *má každý člověk vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany. Přirozená práva nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu.* Ochrana osobnosti člověka jako subjektivního soukromého práva, jež patří mezi pilíře soukromého práva a právního řádu vůbec, je upravena v § 81 a násl. OZ. Ustanovení v OZ konkretizují ústavně zaručená práva. Úprava odráží přirozenoprávní pojetí zákoníku, což je zřejmé již ze samotné terminologie, kdy původní pojem osoba je nahrazen termínem člověk. Osobnost člověka nemá být chápána jako „přívěsek“ právní subjektivity.⁹³

Ustanovení § 81 odst. 2 OZ uvádí demonstrativní výčet osobnostních práv, která jsou chráněna. Jde zejména o *život a důstojnost člověka, zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, vážnost člověka, soukromí a projevy osobní povahy.*⁹⁴ Dále jde také neposkytnutí informovaného souhlasu ve smyslu § 93 OZ, kterým může být zasaženo do osobnostních práv, o zásah do práva na srozumitelné informace podle § 94 a 95 OZ, práva člověka převzatého do zdravotnického zařízení dle § 104 a násl. OZ, práva na určité nakládání

---

⁹³ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 81 až 83* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁹⁴ § 81 odst. 2 OZ

s částmi lidského těla upravené v § 111 OZ a ochranu lidského těla po smrti člověka podle § 113 OZ. V případě zásahu do osobnostních práv, musí být zajištěny dostatečné prostředky, aby byla sjednána náprava.

ABGB neobsahuje výslovnou úpravu ochrany osobnosti v rozsahu, jaké jej upravuje OZ. Přesto ale nejdeme v § 16 ABGB generální klauzuli, která stanoví, že *každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovati za osobu*.⁹⁵ Dále lze dovodit dílčí osobnostní práva z § 17 a § 43 ABGB. Je však zřejmé, že právo na život a zdraví člověka jsou jednou ze základních hodnot, které ABGB chrání.⁹⁶

Konkrétní úprava náhrady při újmě na přirozených právech člověka je obsažena v § 2956 a § 2971 OZ. Tato ustanovení lze vnímat jako obecnou klauzuli *sui generis* pro náhradu nemajetkové újmy ve zvlášť specifikovaných případech.⁹⁷ *Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu..., nahradí škodu i nemajetkovou újmu*.⁹⁸ V ABGB je upravena náhrada škody v § 1293 a násl. ABGB, pod kterou lze zařadit rovněž náhradu za nemajetkovou újmu.

4.2. Delikt neoprávněného zásahu do osobnosti člověka a jeho pojmové znaky

Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se podle OZ toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.⁹⁹ Neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti je soukromoprávním deliktem, jehož podstatou je dotčení osobnosti člověka. Musí být naplněny tři znaky: neoprávněnost (protiprávnost) zásahu (neoprávněnost je vyloučena, pokud existují okolnosti, které protiprávnost vylučují), objektivní způsobnost zásahu ohrozit nebo porušit osobnostní právo člověka a příčinná souvislost.¹⁰⁰

Předpokladem pro spáchání deliktu neoprávněného zásahu do osobnosti člověka není

---

⁹⁵ § 16 ABGB

⁹⁶ ŠUSTEK, Petr. Ochrana života a zdraví ve Všeobecném občanském zákoníku (Život jako újma?). In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 348-349.

⁹⁷ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 871.

⁹⁸ § 2956 OZ

⁹⁹ § 82 odst. 1 OZ

¹⁰⁰ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 525.

způsobení újmy, ačkoli to NS ve své judikatuře dovozoval. Vycházela přitom z toho, že každé porušení či ohrožení je způsobilé vyvolat újmu.¹⁰¹ K tomu např. rozsudek NS ze dne 31. května 2007, sp. zn. 30 Cdo 1293/2007. Pokud např. student hodí po spolužákovi sněhovou kouli, ale netrefí se, spolužákovi sice nevznikla újma, ale bylo zasaženo do jeho osobnostního práva a má právo požadovat, aby se student takového jednání zdržel.¹⁰²

Ustanovení § 82 odst. 1 OZ upravuje zápůrčí a odstraňovací nárok. Kromě těchto nároků jsou však další, které vyplývají jednak z OZ (náhrada újmy), tak jiných zákonů (např. tiskový zákon). Na rozdíl od předchozí úpravy je satisfakční nárok upraven v rámci závazků z deliktů. To ovšem není pouze formální změna, pokud totiž bude neoprávněným zásahem do osobnostních práv způsobena újma, je vyžadováno zavinění. Odpovědnost za neoprávněný zásah (nikoli však zásahem způsobená újma) je postavena na objektivním principu, u kterého se nevyžaduje zavinění a nelze se odpovědnosti za zásah zprostit. Pokud je ale zásahem do osobnostního práva způsobena újma, je odpovědnost za ni dle § 2895 OZ vázána na zavinění. To je výrazný rozdíl oproti předchozí úpravě.¹⁰³

4.3. Náhrada újmy na přirozených právech dle OZ

§ 2956 a násl. OZ upravuje zvláštní případy ve smyslu § 2894 odst. 2 OZ, které stanovují povinnost nahradit také nemajetkovou újmu. Nemajetkovou újmu lze vymezit jako opak škody, tzn. újmy, která má nepříznivý dopad do jiných hodnot, než jmění, a náleží za ni poškozenému také peněžní satisfakce. Projevuje se především jako stres, nepohodlí, ponížení, trauma a další duševní útrapy.¹⁰⁴ Nemajetková újma ale není českému právu neznámý pojem, resp. není to pojem, který by se objevil až s přijetím současného OZ. Zná jej např. trestní řád, který ve svém ustanovení § 43 stanovuje také povinnost nahradit v adhezním řízení nemajetkovou újmu či zákon o odpovědnosti státu při výkonu veřejné moci.¹⁰⁵

Zvláštní úprava náhrady při újmě na přirozených právech člověka je obsažena v ustanoveních § 2956 až 2971 OZ. Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho

---

¹⁰¹ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 526.

¹⁰² LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. Změny v českém deliktním právu pod vlivem německého občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 17, s. 573-575.

¹⁰³ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 525-534.

¹⁰⁴ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1101.

¹⁰⁵ *Tamtéž*. s. 1101.

přirozeném právu, které jsou upraveny v první části OZ, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.¹⁰⁶ Jde tak zejména o újmu na životě, zdraví, důstojnosti, soukromí či životním prostředí. Duševní útrapy ovšem nejsou nikde vymezeny a odlišení od újmy na zdraví, které rovněž zahrnuje psychické strádání, je obtížné. Jde tak spíš o podkategorii nemajetkové újmy na zdraví.

4.3.1. Zákonná kritéria

OZ poskytuje demonstrativní výčet určitých okolností, které by měly vzít soudy v úvahu při stanovení výše nemajetkové újmy.¹⁰⁷ Podle § 2957 OZ musí být způsob a výše přiměřeného zadostiučinění určen tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Zákon také poskytuje otevřený výčet faktorů, které by soudy měly vzít v úvahu. *Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.*¹⁰⁸

PETL v čl. 10:301 odst. 2 stanovuje, že *při určování nemajetkové škody musí být zváženy všechny okolnosti případu, včetně závažnosti, trvání a následků újmy. Stupeň zavinění musí být vzat v potaz pouze, pokud významně přispěl k újmě poškozeného.* Dále PETL v čl. 10:301 odst. 3 apeluje na to, aby byly přiznávány srovnatelné částky. Jak judikatura zahraničních a vnitrostátních soudů, tak i doktrína vytváří svá vlastní kritéria pro stanovení výše, stejně jako v případě autorského zákona či metodiky na výpočet škody při nepřiměřené délce řízení.

4.4. Náhrada újmy na přirozených právech dle ABGB

Rakouská úprava nemajetkové újmy má dva aspekty. Jednak se za součást nemajetkové újmy pokládá také tzv. cena zvláštní oblíbenosti ve smyslu § 1331 ABGB, tak nemajetková újma při porušení osobnostních práv, zejména zdraví, čest, důstojnost, dobré jméno, pověst,

---

¹⁰⁶ § 2956 OZ

¹⁰⁷ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1103-1104.

¹⁰⁸ § 2957 OZ

svoboda apod.¹⁰⁹ Větší význam je kladen právě na náhradu nemajetkové újmy, která vznikla jako následek porušení osobnostních práv, jelikož jde často o velmi závažnou újmu pro zasaženého člověka. Nemajetkovou újmu přiznává ABGB pouze v případech hrubého zavinění, ledaže jde o bolestné anebo o cenu zvláštní oblíby, u kterých přiznává ABGB peněžitou náhradu bez ohledu na zavinění.¹¹⁰

Zatímco OZ, ale také PETL poskytuje určitá kritéria, která mají být při stanovení výše náhrady zohledněna, tak ABGB takové vodítko nenabízí. V § 315 odst. 5 návrhu reformy deliktního práva ovšem jsou uvedena rozhodná kritéria. Musí se přihlížet ke stupni poškozeného statku, objektivnímu chápání škody, stejně jako k rozsahu a délce poškozování. Rovněž se musí přihlížet k výhodám, které jednání škůdce získal.¹¹¹

5. Náhrada nemajetkové újma na zdraví

5.1. Mezinárodní prameny

Nejvýznamnějšími mezinárodními prameny pro ochranu zdraví jsou Evropská úmluva o lidských právech (dále jen „EÚLP“) a Evropská úmluva o biomedicině.

5.1.1. Evropská úmluva o lidských právech

Podle EÚLP má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Ochrana soukromého života v sobě zahrnuje také ochranu fyzické a morální integrity člověka, která je mnohdy v oblasti zdravotnictví narušena.¹¹² Zásahem do tělesné integrity člověka může být i provedení určitého úkonu bez souhlasu pacienta (např. rozsudek ESLP č. 14659/02) nebo v případech, kdy lékař nepostupuje s péčí *lege artis*. ESLP judikoval, že pokud lékař z nedbalosti nechá v těle pacienta při operaci gázu o rozměrech 10 x 20 cm, jde o zásah do práva na soukromí.¹¹³

ESLP poskytuje poškozené straně v souladu s čl. 41 EÚLP spravedlivé zadostiučinění.

¹⁰⁹ ELISCHER, David. Pojetí škody a její typologie v rakouském právu. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 339 – 340.

¹¹⁰ POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. Vybrané aspekty ochrany osobnosti. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 354 - 355.

¹¹¹ KARNER, Ernst. *Náhrada ideálních škod podle rakouského návrhu reformy a principů evropského deliktního práva*. In TICHÝ, Luboš (ed.). *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodňář, 2005, s. 138.

¹¹² KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 898-899.

¹¹³ Rozhodnutí Evropského soud pro Lidská práva ze dne 15. 11. 2007. Benderskiy vs. UKRAINE, č. 22750/02.

Pokud stěžovatel požaduje zadostiučinění z titulu majetkové újmy, musí ji vyčíslit. To ovšem zcela neplatí u nemajetkové újmy, kde stěžovatel její výši vyčíslit nemusí (k tomu např. rozhodnutí *Ausiello vs. Itálie*),¹¹⁴ jelikož je určována na základě interních metodik soudu. Možnost stran ovlivnit její výši je menší, než v případě škody.¹¹⁵ Smyslem nemajetkové újmy dle EÚLP je kompenzace za úzkosti, nepohodlí či nejistoty. Mnohdy však není stanovena v penězích, ale ESLP se pouze omezí na konstatování porušení, což bere za adekvátní satisfakci.¹¹⁶ S ohledem na účel náhrady nemajetkové újmy jsou částky nižší, což je do určité míry také podobné právě v Rakousku, kde jsou přiznávány částky na bolestném nižší s ohledem na účel této náhrady.

5.1.2. Evropská úmluva o biomedicíně

Úmluva byla v ČR ratifikována v roce 2001. Její podstatnou je především zakotvení určitého standardu ochrany lidských práv v medicíně, včetně ochrany důstojnosti člověka, a aplikované biologií.¹¹⁷ V čl. 4 je zakotven postup *lege artis*, podle kterého *jakýkoli zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy*. Dále Úmluva zakotvuje informovaný souhlas (čl. 5) či ochranu soukromí a práva na informace (čl. 10). V čl. 24 je rovněž zakotveno právo na náhradu újmy, kterou osoba utrpěla. Poškozený může požadovat újmu majetkovou i nemajetkovou, která ovšem musí být spravedlivá. V podrobnostech odkazuje na vnitrostátní úpravu.¹¹⁸

5.2. Úprava v OZ

Zdraví patří k tomu nejcennějšímu, co máme, a proto usilujeme o jeho ochranu. Stát zajišťuje v souladu s čl. 31 LZPS poskytování zdravotní péče. Přesto ale není v českém právu vztah lékaře a pacienta jasně definován. Tento vztah je komplikovanější, než v minulosti, kdy na jedné straně vystupoval lékař a na druhé straně pacient, aniž by to toho vstupoval kdokoli třetí.¹¹⁹ Tento vztah byl narušen v důsledku socialistického zákonodárství, které se odklonilo

¹¹⁴ Rozhodnutí Evropského soud pro Lidská práva ze dne 21. 5. 1996. AUSIELLO vs. ITALY, č. 20331/92.

¹¹⁵ KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 273-275.

¹¹⁶ *Tamtéž*. s. 278-281.

¹¹⁷ TĚŠINOVÁ, Jolana; ŽĎÁREK, Roman; POLICAR, Radek. *Medicínské právo*. Vyd. 1. V Praze: C.H.Beck, 2011, s. 15-16.

¹¹⁸ Úmluva ve svém anglickém originálu: *The person who has suffered undue damage resulting from an intervention is entitled to fair compensation according to the conditions and procedures prescribed by law*. Český překlad není přesný, jelikož směřuje pouze na náhradu škody, nikoli nemajetkové újmy.

¹¹⁹ DOLEŽAL, Tomáš. *Vztah lékaře a pacienta z pohledu soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 15-16.

od prvorepublikové tradice. Současný OZ vyhrazuje vztahu lékaře a pacienta zvláštní smluvní typ. Podle § 2636 odst. 1 OZ se *smlouvou o péči a zdraví poskytovatel vůči příkazci zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví ošetřovaného, ať již je jím příkazce nebo třetí osoba. Lékař je odpovědný za řádné poskytnutí služby, nikoli za výsledek.*¹²⁰

V ustanovení § 2958 OZ je obsažena zvláštní úprava pro poskytování náhrady nemajetkové újmy na zdraví. Dané ustanovení zakládá povinnost náhrady ke třem samostatně pojmenovaným nárokům: vytrpěnou bolest, další nemajetkovou újmu a ztížení společenského uplatnění.¹²¹ Platí, že *při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikal-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.* V zásadě se tak platí újma na zdraví v penězích, což ale nevylučuje, aby poškozený využil také jiné prostředky nápravy. Může tak žádat dle § 82 odst. 1 také upuštění od zásahu, či aby byly odstraněny jeho následky. Náhrada při újmě na zdraví se odlišuje od jiných zásahů do přirozených práv člověka, u kterých je poskytnuto zadostiučinění v penězích tehdy, pokud nezajistí jiný způsob náhrady skutečný a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.¹²²

5.2.1. Zásada slušnosti

Zásada slušnosti není nikde vymezena. Podle *Doležala* jde o nešťastný překlad *Rawlsovy* teorie spravedlnosti. Jde o určitý morální princip, který je společensky uznán, avšak nedokáže podat spolehlivou odpověď na konkrétní případy.¹²³ Může se tak jednat o zvláštní subkategorii k dobrým mravům a veřejnému pořádku, jejichž obsah bude muset být vyložen judikaturou. OZ na zásady slušnosti odkazuje také v jiných ustanoveních. Např. podle § 1028 OZ platí, že *hranice pozemku může soud v určitých případech určit podle slušného uvážení.* Obdobně také v § 1057 odst. 2 OZ, ve kterém je stanoveno, že *nálezci náleží nálezné podle slušného uvážení.* I v těchto ustanoveních tak bude nutná konkretizace. Není jasné, proč zákonodárce používá pojmy zásady slušnosti a určení podle slušného uvážení, ačkoli jde o

¹²⁰ DOLEŽAL, Tomáš. *Vztah lékaře a pacienta z pohledu soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 128-129.

¹²¹ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1105-1106

¹²² Srov. § 2951 odst. 2 OZ

¹²³ DOLEŽAL, Adam. Finanční satisfakce – klíčové otázky? Vyčíslení imateriální újmy? Finanční satisfakce v případě zásahu do osobnostního práva na fyzickou integritu [Systém ASPI] CZPB. - Časopis zdravotnického práva a bioetiky [cit. 27. 2. 2015] ASPI_ID LIT49727CZ. Dostupné v Systému ASPI.

pojmenování téhož.

5.3. Úprava v ABGB

Základní úprava náhrady újmy na zdraví, resp. náhrada škody při tělesných poškozeních je upravena v § 1325 ABGB, který stanoví, že *kdo někoho poškodí na těle, uhradí poškozenému náklady léčení, také výdělek, který mu v budoucnu ujde, a zaplatí mu, žádá-li toho, mimo to bolestné přiměřené vyšetřeným okolnostem*. Toto ustanovení v sobě tak upravuje jak náhradu majetkové újmy, tzn. škody, tak nemajetkové újmy bez ohledu na stupeň zavinění, což je výjimka.¹²⁴ Je to dána zvláštností a závažností zásahu do tělesné integrity člověka. Pro bolestné zároveň platí, že se hradí bez ohledu na to, zda je porušen zákon anebo smlouva.¹²⁵ Objektem § 1325 ABGB je ochrana tělesné integrity člověka, jako jednoho celku, nezávislá na tom, jestli jde o poškození organismus jeho zevnějšku či duševního utrpení.¹²⁶

§ 1325 ABGB upravuje samostatné nároky, které jsou uplatňovány nezávisle na sobě, a zamítnutí jednoho z nich tak neznamená zamítnutí ostatních.¹²⁷ Náklady na léčbu zahrnují např. náklady na pobyt v nemocnici, ale také cestovní náklady spojené s léčením.¹²⁸ V tomto se OZ neliší, jelikož také rozlišuje náhradu škody, tzn. léčebné náklady a ušlý výdělek. Avšak zatímco v § 2958 OZ se rozlišuje bolestné jako peněžitá náhrada a ZSU, event. další nemajetkové újmy, tak ABGB zná pouze bolestné, které zahrnuje všechny tyto pojmy. Bolestné podle ABGB je tak přiznáváno jednak za vytrpěnou bolest, tak s tím eventuálně spojené ztížení společenského uplatnění. To je rovněž patrné z rozhodování soudů, které stanoví pouze jednu částku, která pokrývá všechny nároky. K tomu např. rozhodnutí OGH ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 5 Ob 242/03d: žena ve věku 70 let má kvůli pochybení lékaře (nesprávně a pozdě stanovené diagnóze) poškozený palec na levé ruce a nemůže se věnovat svým dosavadním činnostem, např. háčkování, což provozovala každý den několik hodin. Soud zohlednil při vyměření bolestného nejen bolest samotnou, ale také ztrátu radosti ze

---

¹²⁴ POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. Vybrané aspekty ochrany osobnosti. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 354 - 355.

¹²⁵ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 325-326.

¹²⁶ Např. rozhodnutí OGH ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 9Ob36/00k.

¹²⁷ Rozhodnutí OGH ze dne 4. 4. 1967, sp. zn. 4 Ob515/67.

¹²⁸ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 290-292.

života a ztížení jejího uplatnění, jelikož už se nemůže této činnosti věnovat jako doposud, a proto vyměřil bolestné ve výši 5.000 EUR.

Bolestné se poskytuje podle § 1325 ABGB výlučně na návrh poškozeného („*auf Verlangen*“), který tak má možnost volby, zda bude bolestné nárokovat či nikoli.¹²⁹ Ustanovení § 1325 ABGB stanovuje pouze obecný pojem, že poškozenému náleží bolestné podle vyšetřených okolností. Které okolnosti ale mají být vzaty v úvahu, není uvedeno. Právě z tohoto důvodu tak konkretizaci provádí soudy. Aby nedocházelo k nepředvídatelnosti rozhodnutí, tak existují určitá objektivní kritéria, která vymezily soudy, doktrína a znalci.¹³⁰

Újma na zdraví není upravena pouze v ustanovení § 1325 ABGB, ale také v jiných předpisech. Např. podle § 13 odst. 4 zákona o odpovědnosti při provozu železničních a dopravních prostředků (*Eisenbahn- und Kraftfahrzeughaftpflichtgesetz - EKHG, BGBl. Nr. 48/1959*) platí, že má být v případě způsobení tělesné újmy uhrazeno bolestné.

5.4. Účel náhrady a způsoby určení její výše

Zdraví je výjimečná a cenná hodnota, kterou lze jen velmi obtížně vyčíslit v penězích a plně ji tak nahradit. Smyslem úpravy je tedy poškození zmírnit a kompenzovat jej peněžitým plněním.¹³¹ Česká i rakouská judikatura shodně potvrzují, že bolestné není náhrada za způsobenou majetkovou újmu, resp. škodu, ale náhrada nemajetkové újmy, která má být náhradou za utrpěné bolesti a ušlou ztrátu radosti ze života. Náhrada tak má pomoci překonat neradost, která poškozenému v souvislosti s újmou vznikla.¹³²

Smyslem bolestného podle rakouského práva je učinit člověka šťastnějším, nikoli mu nahradit to, co je nenahraditelné. Soudy mají stanovit takovou náhradu, takovou peněžní částku, která pomůže poškozenému překonat obtíže.¹³³ Jde o poskytnutí určité výhody v nevýhodné situaci, ve které se poškozený nachází. V žádném případě ale nejde o trest či

---

¹²⁹ Rozhodnutí OGH ze dne 30. 9. 1996, sp. zn. 6 Ob 2068/96b.

¹³⁰ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 62-68.

¹³¹ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1109.

¹³² Rozhodnutí OGH ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 10 Ob 209/02m a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009.

¹³³ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 1-3.

pokutu pro škůdce.¹³⁴

Obecně existují tři způsoby, jak určit výši náhrady nemajetkové újmy na zdraví – obecně závazný předpis, judikatura a metodika, resp. určitý návod, jak postupovat při určení výše náhrady.

5.4.1. Obecně závazný předpis

Tím prvním je bodové ohodnocení, které je vydáno ve formě právního předpisu, zejména zákona či vyhlášky. Takový přístup byl zvolen v OZ 1964, resp. odškodňovací vyhlášce, ale třeba také na Slovensku, kde je vyhláška povýšena na zákon.¹³⁵ Ze současného zákona i důvodové zprávy je zcela zřejmé, že tento způsob není možný. Takové pojetí není možné ani s ohledem na charakter bolestného, které ze své podstaty nemůže být stanoveno na základě tabulkou stanovených částek.

5.4.1.1. Aplikace původní odškodňovací vyhlášky

S novou úpravou náhrady nemajetkové újmy na zdraví a § 2958 OZ se objevily snahy o aplikaci původní odškodňovací vyhlášky. V této souvislosti vznikají dvě otázky: lze aplikovat původní odškodňovací vyhlášku na nově vzniklé újmy a lze využít dosavadní judikaturu, které se k vyhlášce vztahovala?

Původní odškodňovací vyhláška byla výslovně zrušena.¹³⁶ Nelze tedy souhlasit s postojem mj. Ministerstva práce a sociálních věcí, podle kterého je původní odškodňovací vyhláška použitelná nebo s ustanovením § 394 odst. 2 zákoníku práce, podle kterého platí, že *do doby nabytí účinnosti právní úpravy úrazového pojištění se postupuje podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhlášky č. 50/2003 Sb.*¹³⁷ Nelze vycházet pouze z jazykového výkladu § 2958 OZ, který používá bolestné a ZSU, tedy stejné pojmy jako OZ 1964. Navíc totiž ještě používá pojem „další nemajetkové újmy“, z čehož lze dovodit rozšíření nároků, byť blíže nespecifikovaného. Dále OZ proklamuje diskontinuitu a vychází ze zcela odlišného způsobu stanovení výše náhrady,

---

¹³⁴ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 325-326.

¹³⁵ zákon č. 437/2004 Z. z., Zákon o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia

¹³⁶ § 3080 bod č. 237 OZ

¹³⁷ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan (ed.). *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 1712 – 1714.

než do 1. 1. 2014, resp. odklání se od svazujících tabulek k volnému soudcovskému uvážení. Je do jisté míry paradoxní, že zrušení odškodňovací vyhlášky a současné pojetí kritizuje řada advokátů, kteří velmi často využívali možnost mimořádného zvýšení, které vyhláška umožňovala, a částky tak několikanásobně navyšovali prakticky bez vyčíslení.¹³⁸

Velmi obezřetně lze použít dosavadní judikaturu, jež vycházela z odškodňovací vyhlášky a která umožňovala mimořádné zvýšení. Právě kritéria, která soudy při tomto mimořádném zvýšení používaly (např. věk, se kterým jako podstatným faktorem počítá také Metodika),¹³⁹ lze využít. Nelze ovšem využít konkrétní částky, které poškození dostali. Původní judikatura by mohla být využita za dodržení dvou podmínek. V první řadě je nutné zkoumat, zda už není daná situace (kritérium) zachyceno v MKF (Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností a disability; *International Classification of Functioning, Disability and Health*) (dále jen „MKF“), která je podrobná. A za druhé Metodika stanovuje omezení v tom smyslu, že by vypočítaná částka neměla být zvýšena více jak dvojnásobně.

5.4.2. Judikatura

Druhý přístup, který je zvolen např. v Rakousku¹⁴⁰ či Německu,¹⁴¹ vychází z judikatury soudů všech stupňů, zejména OGH, a na základě nich lze činit obecnější závěry. Takový způsob stanovení náhrady má kořeny v anglosaské právní kultuře, ve které se vychází z volné úvahy soudů a z posuzování případů na základě precedentu. Rovněž vychází z předpokladu, že lidské zdraví, život a soukromí jsou hodnoty nezměřitelné ekonomickými měřítky. Vytvoření jakýchkoli objektivních kritérií pro lidské utrpení spočívajících v bodovém systému je nedůstojné.¹⁴² Ačkoli z takového přístupu vychází také OZ a je tento přístup jistě teoreticky možný, tak v současné české praxi je to stěží přijatelné řešení, jelikož by tak docházelo k neuvěřitelnému rozpětí částek, které by soudy přisuzovaly, což by vedlo především k porušení zásady legitimního očekávání a právní jistoty. Klíčovou roli tedy mají v tomto případě soudy, které musí srovnatelné případy hodnotit stejně a rozdílné případy

¹³⁸ DOLEŽAL, Adam. Finanční satisfakce – klíčové otázky? Vyčíslení imateriální újmy? Finanční satisfakce v případě zásahu do osobnostního práva na fyzickou integritu [Systém ASPI] CZPB. - Časopis zdravotnického práva a bioetiky [cit. 27. 2. 2015] ASPI_ID LIT49727CZ. Dostupné v Systému ASPI.

¹³⁹ Podle Metodiky jsou dokonce odstupňována procenta podle věku.

¹⁴⁰ Podle OGH se musí vycházet z jednotné struktury rozhodování, např. rozhodnutí OGH ze dne 10. 9. 1981, sp. zn. 8 Ob 211/81.

¹⁴¹ *Schmerzensgeld* [online]. Vydáno 27. 4. 2009 [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.schmerzensgeld.info/default.aspx>

¹⁴² DOLEŽAL, Adam. Finanční satisfakce – klíčové otázky? Vyčíslení imateriální újmy? Finanční satisfakce v případě zásahu do osobnostního práva na fyzickou integritu [Systém ASPI] CZPB. - Časopis zdravotnického práva a bioetiky [cit. 27. 2. 2015] ASPI_ID LIT49727CZ. Dostupné v Systému ASPI.

odlišně.¹⁴³

5.5. Metodika Nejvyššího soudu

Třetí možnost je ta, kterou nepřijal český zákonodárce, ale kterou stanovil NS ve své Metodice. Takové řešení jistě není zcela konformní, jelikož Metodika má pouze doporučující charakter a je tak snadno ze strany žalovaných napadnutelná, ale je to nejlepší řešení, které je nyní možné.

Současné řešení v podobě Metodiky ovšem není v žádném případě konečné, ba naopak jej lze označit za počátek nové etapy odškodňování nemajetkové újmy na zdraví. Proč? Metodika je zde pouze dočasně. Nejde o závazný předpis, který by byl účinný několik let. Měla by posloužit jako vzor pro vytvoření rozhodnutí, ze kterých se bude následně vycházet. Lze tak předpovědět, že v budoucnu bude přijat model uplatňovaný v Rakousku či Německu, což by plně odpovídalo dikci ustanovení § 2958 OZ. Budou se tak vydávat rovněž pravidelné knižní publikace, ve kterých bude aktualizovaná judikatura a to nejen NS, ale také soud nižších, tak jako právě Rakousku.

5.5.1. Povaha

NS ve spolupráci se Společností medicinského práva,¹⁴⁴ se zástupci pojistitelů a odborníků z oblasti práva a medicíny pod odbornou garancí 1. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze připravil Metodiku, která by měla do určité míry a po určitou dobu konkretizovat ustanovení § 2958 OZ. Lze si jen těžko představit, že bude soudní i mimosoudní praxe fungovat bez podrobnějšího dopracování. Poškozený, ale i jeho zástupce, soudci či pojišťovny si totiž mohou pojem „zásady slušnosti“ vykládat různě. Ustanovení § 13 Oz by tak bylo stěží naplněno.¹⁴⁵

Důvodová zpráva nepřímo vyzvala soudce, aby vypracovali určitý „manuál“. *Pocitují-*

---

¹⁴³ KARNER, Ernst. *Náhrada ideálních škod podle rakouského návrhu reformy a principů evropského deliktního práva*. In TICHÝ, Luboš (ed.). *Vývoj práva deliktní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2005, s. 123.

¹⁴⁴ Předmětem této diplomové práce není analýzy přípravy Metodiky, ale lze pouze poznamenat, že na přípravě se nepodílela ČLK.

¹⁴⁵ *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. Brno: Nejvyšší soud ČR, vydáno 14. 4. 2014 [cit. 17. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)

li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.¹⁴⁶ Je zřejmé, že ani soudní moc nemá legislativní pravomoc a Metodika tak nemůže být v žádném případě závazná, a proto má pouze doporučující a dočasný charakter.¹⁴⁷ To platí ovšem pouze *de iure*, protože s ohledem na to, že pochází z NS, jehož posláním je mj. sjednocování judikatury, tak bude *de facto* závazná, a to vahou Občanskoprávního a obchodního kolegia NS.¹⁴⁸ Praxe by ji měla využívat a pohlížet tak na ni.

Metodika je dostupná na webových stránkách NS. Konkrétní částku lze zjistit, resp. vypočítat také na webových stránkách www.ztizeni.cz. Tuto stránku provozuje soukromá osoba (SW Lab, s.r.o., IČ: 26937492) a za úplaty. To se ovšem stalo předmětem kritiky. *Vrcha* odmítá, aby webové rozhraní (www.ztizeni.cz) provozoval soukromý subjekt, stejně tak by to mělo být zpřístupněno bezplatně a pro širokou veřejnost.¹⁴⁹ Takový postup zvolil např. Nejvyšší soud Slovinska, který na svých webových stránkách zveřejnil detailní návod k výpočtu, včetně konkrétních částek (http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/nepremozenjska_skoda/).

5.5.2. Rakouská metodika?

ABGB, jak je uvedeno výše, neposkytuje žádné relevantní vodítka (kritéria), podle kterých by mělo být bolestné stanoveno.¹⁵⁰ Dokonce ani explicitně nestanoví, že má být určeno podle zásad slušnosti, tak jako OZ.¹⁵¹ Také v Rakousku se ovšem řešilo, jak interpretovat § 1325 ABGB, tak aby výše náhrady odpovídala okolnostem konkrétního případu a zároveň by byl naplněn požadavek legitimního očekávání.

Určitý návod, resp. klasifikaci stupňů bolestí provedl v roce 1975 *Institut für Gerichtliche*

---

¹⁴⁶ *Důvodová zpráva k občanského zákoníku: § 2951 až 2971* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, vydáno 3. 2. 2012 [cit. 25. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

¹⁴⁷ Metodika

¹⁴⁸ MALIŠ, Daniel a diskuse k článku vedená. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. Epravo.cz, vydáno 13. 5. 2014 [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>

¹⁴⁹ VRCHA, Pavel. *K Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zpracované Společností medicínského práva a dalšími subjekty*. [online]. Vydáno 20. 11. 2014 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://vrcha.webnode.cz/news/k-metodice-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zpracovane-spolecnosti-medicinskeho-prava-a-dalsimi-subjekty/>

¹⁵⁰ Návrh reformy deliktního práva už však určitá kritéria vymezuje.

¹⁵¹ Odkaz na zásadu slušnost, resp. spravedlnosti lze dohledat v samotné podstatě ABGB.

*Medizin an der Universität Wien.*¹⁵² Hlavním autorem byl soudní lékař *Wilhelm Holczabek*. Tato klasifikace se následně začala objevovat v odborných lékařských znaleckých posudcích a rovněž ji v zásadě přijaly také soudy, zejména nižších stupňů (např. rozhodnutí OLG Graz č. 4 R 11/04a ze dne 4. 3. 2004 nebo OLG Innsbruck č. 2 R 230/04x ze dne 28. 10. 2004). Klasifikace dělí bolest (tělesnou i psychickou) podle intenzity na závažný stav, středně silnou bolest a lehkou bolest a podle dnů, po které bolest určité intenzity trvá.¹⁵³

Původně měla být pouze „cvičná a neoficiální“. Ačkoli si svou neoficiální podobu ponechala, tak ji dnes soudy a znalci aplikují především z důvodu určitého zjednodušení. Jde totiž o velmi cennou pomůcku při stanovení bolestného. Jak ale uvádí především OGH (např. předseda senátu *Karl-Heinz Danzl*)¹⁵⁴ nesmí to být jediná metoda pro výpočet. Bolestné nesmí být stanoveno na základě tabulek.¹⁵⁵ Existují totiž ještě další kritéria, která je nutné zohlednit a aplikace pouze této klasifikace je v rozporu se samotnou podstatou bolestného ve smyslu § 1325 ABGB.¹⁵⁶ *Při stanovení bolestného je nutné zohlednit typ, dobu a intenzitu, což nelze na základě pevně daných částek, ale částku lze stanovit na základě celkového psychického a fyzického stavu. Pouze to umožňuje stanovit konkrétní hodnotu strasti.*¹⁵⁷ *Soudce má mít při stanovení bolestného volnost, nikoli být svázán pevně stanovenými denními paušály.*¹⁵⁸ V žádném případě to ale neznamená, že by OGH vybízel k nějaké libovůli, naopak zdůrazňuje, že bolestné musí být stanoveno na základě okolností konkrétního případu. Avšak zároveň je nutné zabránit právní nejistotě, a proto musí existovat určitá objektivní kritéria, která ale lze odvodit z judikatury.¹⁵⁹ Zde je podstatný rozdíl oproti české realitě, kde NS vydal Metodiku za účelem sjednocování, tak rakouský OGH se k těmto pomůckám staví kriticky.

Tato klasifikace má své zastánce především u znalců z toho důvodu, že je pro laika snadno pochopitelná. Poškozený si snadno představí, co znamená, že pacient je zcela

---

¹⁵² Derartment für Gerichtsmedizin [online]. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z:

<http://www.meduniwien.ac.at/hp/gerichtsmedizin/>.

¹⁵³ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 100-143.

¹⁵⁴ *Einen Schmerzometer müsste man erfinden.* [online]. Der Standard, vydáno 6. 3. 2011 [cit. 14. 2. 2015]. Dostupné z: <http://derstandard.at/1297819546083/Schmerzengeld-Einen-Schmerzometer-muesste-man-erfinden>.

¹⁵⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 2. 4. 1998, sp. zn. 2Ob86/98f.

¹⁵⁶ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 103-110.

¹⁵⁷ Rozhodnutí OGH ze dne 28. 1. 2002, sp. zn. 2 Ob15/02y.

¹⁵⁸ Rozhodnutí OGH ze dne 25. 11. 1997, sp. zn. 1 Ob381/97d.

¹⁵⁹ Rozhodnutí OGH ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 2 Ob 295/01 y.

neschopný a jaký je rozdíl např. mezi lehkou bolestí, kdy poškozený nosí jen berle.¹⁶⁰

5.5.3. Kritika Metodiky

Soudce NS *Vrcha* Metodiku kritizuje a uvádí, že problematika náhrady nemajetkové újmy na zdraví měla být legislativně ošetřena, nikoli řešena vypracováním pomůcky soukromými subjekty.¹⁶¹ V současné době, s ohledem na výše uvedené, si lze jen obtížně představit jiné řešení, resp. existují pouze dvě možnosti – judikatura nebo obecně závazný předpis. Ani jedna z těchto možností ovšem není buď v souladu se zákonem (konkretizace formou vyhlášky) anebo v praxi realizovatelná (řešení pouze judikaturou). V praxi by to vedlo k aplikaci původní odškodňovací vyhlášky, což by bylo v rozporu s účelem § 2958 OZ. Zároveň je nutné zohlednit, že pokud by se iniciativy nechoпил NS, tak potom by mohly podobnou metodiku vytvořit např. pojišťovny.

NS může v souladu s § 14 odst. 3 ZSS zaujmout závazné stanovisko, tak tím spíš by měl mít možnost vydat také nezávazné stanovisko, které bylo vzato na vědomí OOK a ke kterému jej navíc vybídla také důvodová zpráva. Vydání stanoviska *ex ante* může být označeno za soudní aktivismus, který nerespektuje dělbu moci ve státě.¹⁶² Výraznou hodnotou v tomto případě ale je právě právní jistota, která také neodmyslitelně patří k demokratickému státu. V daném případě přeci nejde o překročení pravomocí soudů, jelikož § 2958 OZ přímo počítá se soudcovskou úvahou.

Lze tak uzavřít, že role Metodiky je pouze dočasná, ale významná, jelikož na jejím základě může stavět judikatura soudů pro budoucí aplikaci. Můžeme tak očekávat stabilizaci judikatury s rozumnou výší náhrady až v řádu několika let. Nelze souhlasit ani s názorem, že by mohla být vtělena do nařízení vlády,¹⁶³ což by bylo zcela jistě v rozporu se smyslem § 2958 OZ. Otázkou tedy není, zda má existovat, či nikoli, ale jak je nastavena a zda

---

¹⁶⁰ *Einen Schmerzometer müsste man erfinden.* [online]. Der Standard, vydáno 6. 3. 2011 [cit. 14. 2. 2015]. Dostupné z: <http://derstandard.at/1297819546083/Schmerzensgeld-Einen-Schmerzometer-muesste-man-erfinden>.

¹⁶¹ VRCHA, Pavel. *K Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zpracované Společností medicínského práva a dalšími subjekty.* [online]. Vydáno 20. 11. 2014 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://vrcha.webnode.cz/news/k-metodice-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zpracovane-spolocnosti-medicinskeho-prava-a-dalsimi-subjekty/>

¹⁶² MALIŠ, Daniel a diskuse k článku vedená. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. Epravo.cz, vydáno 13. 5. 2014 [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>.

¹⁶³ *Tamtéž.*

v budoucnu může posloužit jako vzor pro judikaturu. Metodika není a nesmí být neměnná, naopak může být postupně upravována a judikaturou korigována. Nesmíme ji tedy chápat jako dogma, ale jako živý nástroj, který bude judikaturou dotvářen.¹⁶⁴ Obdobnou povahu má také klasifikace bolestí, kterou používají znalci i soudy v Rakousku, ačkoli je na rozdíl od Metodiky mnohem méně podrobná a není zaštitěna oficiálním orgánem.

5.5.4. Rozsah Metodiky

Metodika se vztahuje na bolest a ZSU, nikoli na náhradu újmy v případě smrti ve smyslu § 2959 OZ. *Účelem je zejména odčinění morální újmy vzniklé zásahem do tělesné integrity, frustrace z trvalého poškození či ztráty tělesných orgánů, stresu a vypětí z překonávání nastalých obtíží, pozbytí ztráty životních příležitostí a možností, včetně abstraktní ztráty možností pracovního uplatnění a zapojení se do dalších životních činností a je proporcionálním vyjádřením ztráty průměrného potenciálu pro určitý typ postižení. Na náhradu škody, která vznikne v souvislosti s ublížením na zdraví, jako je ztráta výdělku nebo náklady zdravotní péče, se metodika nevztahuje.*¹⁶⁵ ZSU není automatické, ale je podmíněno tím, že došlo ke ztrátě lepší budoucnosti.¹⁶⁶

5.5.5. Bolest

Definici bolesti v platném a účinném právu nenalezneme. Legální definici bolesti obsahovala pouze původní odškodňovací vyhláška, která považovala za bolest *každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví.*¹⁶⁷ Musíme tak vycházet z mimoprávních vědeckých oborů. Jednu z mnoha definicí nabízí Malá československá encyklopedie: *bolest je nepříjemný, až nesnesitelný pocit vyvolaný drážděním volných nervových zakončení. Nebo jde o tělesný či duševní stav, ve kterém vstupuje člověk do konfliktu s biologickou přirozenou tendencí ke zdraví.*¹⁶⁸ Ottova všeobecná encyklopedie nabízí následující definici: *bolest je nepříjemný smyslový a citový (emoční) zážitek spojený se skutečným nebo hrozícím poškozením tkáně.*¹⁶⁹ Definovala ji také *International Association for the Study of Pain* jako nepříjemný smyslový a emoční zážitek spojený s poškozením tkáně.¹⁷⁰

¹⁶⁴ VOJTEK, Petr V. Jak se rodí Metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku [Systém ASPI] Sdc. - Soudce [cit. 27. 2. 2015] ASPI_ID LIT47907CZ. Dostupné v Systému ASPI.

¹⁶⁵ Metodika

¹⁶⁶ § 2959 OZ

¹⁶⁷ § 2 odst. 1 vyhl. č. 440/2001 Sb.

¹⁶⁸ KVASIL, Bohumil; ŠTĚPÁNEK, Miroslav. *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984, s. 508.

¹⁶⁹ *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. Vyd. 1. Praha: OTTOVO nakladatelství, 2003, 149.

¹⁷⁰ International Association for the Study of Pain [online]. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.iasp->

Metodika částečně přebírá klasifikaci bolestivých stavů podle původní odškodňovací vyhlášky. Náhrada za bolest má odškodnit nejen samotný bolestivý stav, ale také určitou míru nepohodlí, stresu, obtíže spojené s utrpenou zdravotní újmou či obavu ze ztráty života. Další obtíže jsou poté zachyceny v možném procentním navýšení. Může se tak jednat např. o ztrátu orgánu, které samo o sobě nebolí, ale člověk může být ohrožen na svém životě.¹⁷¹

Podobně jako odškodňovací vyhláška se Metodika skládá z jednotlivých položek, kterým jsou přiřazeny bodové hodnoty. Výše náhrady je pak určena tak, že výsledný bodový součet je vynásoben částkou odpovídající jednomu bodu. Hodnota bodu vychází z průměrné mzdy stanovené Českým statistickým úřadem. Pokud tedy např. vznikla bolest v roce 2014, tak hodnota jednoho bodu je 251,28,-Kč, jelikož průměrná mzda za předcházející rok činila 25.128,-Kč.¹⁷² Navázání hodnoty bodu na průměrnou mzdu tak bude nejlépe odpovídat aktuální ekonomické situaci. V úvahu by ještě připadalo zohlednění inflace.

Bolestné ale nesmí být stanoveno pouze na základě prostého matematického součtu. To by neodpovídalo jednak judikatuře NS, ale také podstatě bolestného a roli soudců při určování její výše. Jejich role není a ani nesmí být pouze v tom, že „posvětil“ částku, ke které dospěl specializovaný znalec v oboru lékařství. Soudce sám musí zohlednit relevantní okolnosti konkrétního případu, což odpovídá také dikci ustanovení § 2957 a § 2958 OZ.¹⁷³ *Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné.* Jimi jsou zejména úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci.

Metodika rovněž rozlišuje následné stupně komplikací, pro které stanoví příslušné procentní navýšení. V případě lehké komplikace, např. infekce rány, která nemá prokazatelný vliv na celkový stav, bude částka navýšena do 5%. U komplikací, které závažně ohrožují zdraví, např. orgánové selhání, bude částka navýšena do 20% atp.¹⁷⁴

---

pain.org/Taxonomy?navItemNumber=576#Pain

¹⁷¹ Metodika.

¹⁷² Metodika.

¹⁷³ Metodika.

¹⁷⁴ Metodika.

5.5.6. Ztížení společenského uplatnění

Tento pojem vychází, přes proklamovanou diskontinuitu, z OZ 1964. Z historického pohledu by bylo pravděpodobně lepší používat pojem „ztráta lepšího zaopatření“,¹⁷⁵ ale z praktického hlediska je tato debata spíše teoretická. Pojem překážka lepší budoucnosti vychází z § 1160 vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937.¹⁷⁶

Smyslem ZSU je především kompenzovat útrapy spojené s přetrvávajícím narušením tělesné integrity, ztrátu životních příležitostí, ztrátu schopností, obtíže a nepohodlí spojená s překonáváním zdravotních následků. Ze zákona vyplývá, že ZSU se hradí tehdy, vznikla-li překážka lepší budoucnosti.¹⁷⁷ Půjde tak zejména o znemožnění či omezení životních a společenských potřeb, omezení výkonu zaměstnání či studia, omezení či ztráta uplatnění v rodinném, politickém či kulturním životě.¹⁷⁸ K vymezení tohoto pojmu lze očekávat využití dosavadní judikatury.

Nová úprava nevychází při náhradě ZSU pouze z lékařského posudku, ale musí zohlednit skutečnou překážku lepší budoucnosti, tak jak požaduje ustanovení § 2958 OZ. Jde především o širší zdravotní posouzení, jednak ve vztahu k průměrnému poškozenému tj. všech oblastí, v nichž pro trvalé zdravotní následky dochází k omezení či dokonce k plnému vyřazení z možnosti se společensky uplatnit, a také je nutné přihlídnout k okolnostem případu.¹⁷⁹

Odškodňovací vyhláška nebrala zvláštní zřetel na vymezení důsledků pro život poškozeného. Pouze docházelo k mimořádnému zvýšení, což ovšem bylo určováno na základě nemedicínských kritérií a v praxi se omezovalo na velmi obecně zjištěnou část společensky participačních činností.¹⁸⁰ Výraznou změnou oproti předchozí vyhlášce je především stanovení ZSU na základě MKF, která je mnohem propracovanější, než původní ohodnocení.

---

¹⁷⁵ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1107.

¹⁷⁶ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku z roku 1937: § 1157* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1937, [cit. 16. 1. 2015]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0844_40.htm

¹⁷⁷ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1107.

¹⁷⁸ *Tamtéž*. s. 1108.

¹⁷⁹ Metodika.

¹⁸⁰ Metodika.

5.5.6.1. Mezinárodní klasifikace funkční schopnosti, disability a zdraví

MKF byla vypracována Světovou zdravotnickou organizací (dále jen „WHO“).¹⁸¹ Jejím účelem je poskytnout standardizovaný rámec pro popis zdraví a stavů, které se ke zdraví vztahují. Používá se především v pojišťovnictví, v sociálním zabezpečení, ale také v legislativě. MKF doplňuje Mezinárodní klasifikaci nemocí (dále jen „MKN - 10“), která obsahuje jednotlivé diagnózy.¹⁸² Pro účely Metodiky byla MKF upravena.

5.5.7. Další nemajetkové újmy

Zákonodárce zařadil do ustanovení § 2958 OZ vedle bolestného a ZSU také pojem „další nemajetkové újmy“. Metodika, ani původní odškodňovací vyhláška, tuto kategorii neupravuje. Jak je uvedeno výše, ani bolestné a ZSU nejsou v zákoně vymezeny, ale alespoň existuje judikatura a doktrína, která nám tyto pojmy v souvislosti s náhradou při ublížení na zdraví přibližují. V případě tzv. další nemajetkové újmy není zcela zřejmé, co tím autoři OZ mysleli. Může se jednat o zbytkovou kategorii, do které budou zařazeny také nemajetkové újmy, které nejsou ani bolestným, ani ZSU. Jako příklad lze uvést dietu. Ta nebolí a ani nelze určit, že by šlo o překážku lepší budoucnosti, ale může být vnímána tak, že bylo vhodné ji odškodnit.¹⁸³

5.6. Bolestné podle ABGB

Základní ustanovení pro uhrazení bolestného je upraveno v § 1325 ABGB. Na rozdíl od české úpravy ale není dále rozvedeno. Z judikatury lze ovšem dovodit, jak je uvedeno výše, že pod pojem bolestné lze podřadit také ZSU. Tzv. *Schmerzensgeld* vychází z německého práva. Je to majetkové odškodnění, které náleží poškozenému za vytrpěné tělesné a duševní ublížení. Uplatňuje se vedle majetkové újmy, tzn. škody, zejména ušlého zisku a nákladů léčení. Je to odškodnění za vytrpěnou bolest, pocit neštěstí a újmu na požitku ze života.¹⁸⁴ Nejde pouze o odškodnění fyzického poškození, ale také o duševní útrapy.¹⁸⁵

¹⁸¹ International Classification of Functioning, Disability and Health [online]. [cit. 24. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

¹⁸² Mezinárodní klasifikace nemocí [online]. [cit. 24. 2. 2015] s. 15-17. Dostupné z: file:///C:/Users/385899/Downloads/mkf_cz.pdf

¹⁸³ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1108.

¹⁸⁴ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzensgeld in medizinischer und juristischer Sicht, 9. Auflage*. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien. 2008, s. 62-64.

¹⁸⁵ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 326.

Vymezení okolností, resp. kritérii, která mají být vzaty v úvahu při stanovení jeho výše, je velmi diskutabilní. Hledání takových kritérií ovšem není pouze otázka určení výše bolestného, ale může se vztahovat také na ostatní případy nemajetkové újmy mimo bolestné.¹⁸⁶ Např. v případě náhrady nemajetkové újmy při znásilnění ve smyslu § 1328 či újmu na osobní svobodě podle § 1329 ABGB. Ačkoli § 2958 OZ upravuje jak bolestné, tak ZSU, zatímco ABGB v § 1325 pouze bolestné, tak obsah těchto pojmů se prakticky neliší. Při určení bolestného dle ABGB totiž musí být vzaty v úvahu také následky pro život poškozeného, tj. co OZ zahrnuje pod pojmem ZSU.¹⁸⁷

Člověk a jeho tělesná integrita jsou neocenitelné, a proto neexistuje v rakouském právu žádná obecná cena lidského života či zdraví. Zásah do tělesné integrity a jeho vyčíslení tak není snadné. Poškozenému náleží bolestné, které je přiměřené vyšetřeným okolnostem („*ein den erhobenen Umstände angemessenes Schmerzensgeld.*“) Ustanovení § 1325 ABGB už ovšem neuvádí, které okolnosti mají být zohledněny v konkrétním případě a podle čeho se stanoví ona přiměřenost a rozsah bolestného. Příslušné zásady tak dotváří především judikatura, a to zejména judikatura OGH, která vyvinula určitá objektivní kritéria.¹⁸⁸ Obdobně ale svá kritéria vytváří také znalci.

Bolestné má poškozenému dopřát potěšení, díky kterému třeba může i na způsobenou bolest zapomenout. Měla by také být obnovena rovnováha osobnosti poškozeného a mělo by být dosaženo pozitivní změny jeho pocitů. Odškodnění je proto vyšší, čím je poranění závažnější, léčba nebo zdravotní poškození delší, bolest spojená s poraněním intenzivnější a špatné následky citlivější pro život a zdraví poškozeného.¹⁸⁹

5.6.1. Rozsah bolestného podle ABGB

Doktrína dovodila, že ustanovení § 1325 ABGB dopadá na poškození integrity člověka ve čtyřech oblastech: anatomické (např. amputace nohy), funkční (např. ztráta zraku),

---

¹⁸⁶ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. s. 359.

¹⁸⁷ KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkommentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 2., überarb. und erw. Aufl. Wien: Springer, 2007, s. 1520.

¹⁸⁸ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzensgeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 66-67.

¹⁸⁹ *Tamtěž*, s. 71.

intelektuální (např. omezení schopnosti myslet) a psychické (např. vyskytující se deprese).¹⁹⁰ Takové vymezení převzala také judikatura. Bolestné je zadostiučinění za všechny strasti, které poškozený prožil jako následek zranění. Stejně tak musí být kompenzovány také duševní útrapy, které musel poškozený vytrpět.¹⁹¹

Na první pohled je zřejmé, že poškozený (poraněný) musí cítit také bolest. Jak ale postupovat v situaci, kdy poškozený bolest necítí, a to ani tělesnou, ani psychickou? Starší judikatura (např. ZVR 1985/49) odmítala, aby bolestné náleželo také těm, kteří necítí bolest.¹⁹² Novější judikatura dospěla k závěru, že není rozhodující, zda ji poškozený vnímá, či nikoli. Jde zejména o případy tzv. apalického syndromu (vegetativního stavu),¹⁹³ kdy intelekt člověka klesne pod úroveň zvířete.¹⁹⁴ Obdobně to platí pro bezvědomí.¹⁹⁵

5.7. Určení výše náhrady dle Metodiky

Výchozí rámcová částka pro výpočet náhrady, která představuje pomyslnou hodnotu zmařeného, ale neskončeného života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení, by se měla pohybovat kolem 10 mil. korun.¹⁹⁶ Tato částka nevyjadřuje hodnotu lidského života. Částka, která by odpovídala hodnotě lidského života, je *de facto non sense*.

Metodika vychází z částky cca. 10 mil, tzn. 100%, která se opírá o aktuální ekonomický ukazatel v podobě průměrné měsíční hrubé mzdy. Jak je uvedeno výše, procentní podíl z výchozí rámcové částky je pouze základní ohodnocení nemateriální újmy při trvalých zdravotních následcích. Následně musí soud zohlednit konkrétní okolnosti případu a částku modifikovat, což učiní na základě faktorů jednak na straně poškozeného, tak na straně škůdce.¹⁹⁷

5.7.1. Role znalců

Pro Metodiku bude nutné vyškolit specializované znalce, zatímco podle původní

---

¹⁹⁰ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 96-98.

¹⁹¹ Rozhodnutí OGH ze dne 27. 2. 1979, sp. zn. 2Ob9/79.

¹⁹² RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ: in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 330.

¹⁹³ Rozhodnutí OGH ze dne 30. 9. 1971, sp. zn. 2Ob293/70.

¹⁹⁴ Rozhodnutí OGH ze dne 3. 12. 1985, sp. zn. 5Ob608/84.

¹⁹⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 18. 3. 1971, sp. zn. 2Ob46/71.

¹⁹⁶ Metodika.

¹⁹⁷ Metodika.

odškodňovací vyhlášky mohl posudek učinit ošetřující lékař. Posouzení rozsahu poškození zdraví jednotlivce je otázkou odbornou ve smyslu § 127 odst. 1 OSŘ. Rozhodnutí o stanovení výše nemajetkové újmy tak je závislé na odborných znalostech, a lze si stěžít představit jiný postup, ačkoli to zákon výslovně nestanovuje.¹⁹⁸ OSŘ rovněž v § 127a připouští soukromý znalecký posudek, který ale musí obsahovat zákonem požadované náležitosti a znaleckou doložku.¹⁹⁹ Žalobce, resp. poškozený tak může sám předložit znalecký posudek od specializovaného znalce, který bude schopen určit výši náhrady podle Metodiky.

5.7.2. Specializované znalecké odvětví

Podle Metodiky má vzniknout specializované znalecké odvětví: *odškodňování nemateriálních újem na zdraví*. To ovšem odmítá předsednictvo České lékařské komory. Ve svém prohlášení ze dne 12. 6. 2014 uvedlo, že *nesouhlasí s ustanovením nového znaleckého odvětví a doporučuje, aby nadále k příslušnému ohodnocení bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, byť podle metodiky vydané Nejvyšším soudem ČR, byl kompetentní kterýkoli ošetřující nebo registrující všeobecný praktický lékař, který si příslušnou metodiku prostuduje a osvojí.*²⁰⁰

Soudy by tedy měly vycházet právě z posudků vypracovaných znalci, kteří budou speciálně vyškoleni pro posuzování podle Metodiky.²⁰¹ To ovšem značně zatíží všechny strany – pacienta, soud a pojišťovny. Pacient tak bude muset v první řadě nalézt a posléze uhradit posudek od specializovaného znalce. Vzhledem k tomu, že proškolených znalců není zatím mnoho, bude to prodlužovat soudní řízení.²⁰² Bylo by patrně vhodnější, aby mohl i nadále ošetřující lékař vydat lékařský posudek, tak jako dosud.

5.7.3. Mimořádné zvýšení

Jedním z nejzávažnějších problémů odškodňovací vyhlášky bylo její ustanovení § 7

¹⁹⁸ DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 583-584.

¹⁹⁹ JIRSA, Jaromír. In HAVLÍČEK, Karel. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1. 4. 2014*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 330.

²⁰⁰ *Zápis z jednání představenstva ČLK, konaného dne 12. června 2014* [online]. Humpolec [cit. 26. 1. 2015].

Dostupné z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCgQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.lkcr.cz%2Fdoc%2Fcms_library%2Fzapis-z-jednani-predstavenstva-cerven-2014-100593.pdf&ei=SLNVLAVCoTuUPmDg4gE&usg=AFQjCNFwy73CnjdbO3BDqgpL4zLUHGO-uQ&bvm=bv.85076809.d.d24

²⁰¹ Metodika.

²⁰² MACH, Jan. Nový způsob hodnocení ztížení společenského uplatnění. *Tempus Medicorum*. 2015, č. 1, s. 26-27.

odst. 3, na základě kterého mohly soudy ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele výši odškodnění stanovenou podle této vyhlášky přiměřeně zvýšit. To vedlo v soudní praxi spíše k libovůli a NS tuto praxi často kritizoval. Objevovaly se tak situace, kdy soud prvního stupně shledal, že v daném případě jsou mimořádné okolnosti a důvody ke zvýšení. Částku, která byla určena na základě bodů, navýšil desetkrát, zatímco soud druhého stupně to následně za stejného skutkového stavu posoudil tak, že dostatečné je zvýšení pouze dvakrát. Kritéria nebyla právní a často se soudy v odůvodnění odkazovaly pouze na obecné formulace bez bližšího upřesnění. NS k tomu v četných rozhodnutích uvedl, že *zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky přichází v úvahu ve výjimečných případech hodných mimořádného zřetele, kdy se intenzita bolesti vytrpěné v důsledku úrazu, způsob a doba léčení jeho následků výrazně odlišují od obdobných případů, popřípadě kdy možnosti poškozeného uplatnit se v životě jsou velmi výrazně omezeny či zcela ztraceny ve srovnání s úrovní jeho kulturních, sportovních či jiných aktivit v době před vznikem škody. Soud je při úvaze o míře zvýšení vázán zásadou přiměřenosti. Úsudek soudu o přiměřenosti míry zvýšení odškodnění vychází jednak z konkrétních, individuálně určených okolností posuzované věci, jednak z obecné zkušenosti soudu s přihlédnutím k jiným případům podobného druhu. Rozhodující pro posouzení přiměřenosti odškodnění není matematický postup....*²⁰³ Ačkoli se soudy opíraly o znalecké posudky, tak především v případech mimořádného zvýšení si lékařské posudky vykládaly značně odchylně.

Metodika také nabízí možnost zvýšení a uvádí celkem tři kritéria, která by měla být zohledněna. Nejprve jde o věk poškozeného, ztrátu jeho skutečně lepší budoucnosti a také postoj škůdce. V žádném případě to ale nemůže být vnímáno jako snad konečný výčet, jelikož určitá kritéria nabízí také § 2957 OZ.

5.8. Žaloba na náhradu nemajetkové újmy na zdraví

Žalobu lze vymezit jako procesní úkon, prostřednictvím kterého se žalobce obrací na soud, aby autoritativně rozhodl o konkrétním právu. Musí proto vymezit v žalobě předmět sporu, jehož součástí je žalobní nárok. Vymezení žalobního nároku nelze ponechat na soudu.²⁰⁴

---

²⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2010, sp. zn. 25 Cdo 1106/2008.

²⁰⁴ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 197-198.

Právě v posouzení, zda se v případě § 2958 OZ jedná o jeden nárok či více nároků, má velký význam pro žalobu, event. pro opravné prostředky. Pokud žalobce požaduje peněžitou náhradu za nemajetkovou újmu na zdraví, tak potom musí uvést konkrétní částku, nikoli abstraktně či neurčitě formulovaný nárok. V případě, že přijmeme tvrzení, že jde o jediný nárok, tak potom žalobce nemusí stanovit, kolik má připadnout na jednotlivé nároky. Pokud chápeme bolestné, ZSÚ a jiné nemajetkové újmy jako nároky samostatné, tak potom musí být rovněž uvedeny konkrétní částky pro jednotlivé nároky.²⁰⁵ Zde se tak nabízí otázka, zda máme chápat nároky samostatně, jako do 1. 1. 2014, nebo společně.

Bolestné a ZSÚ jsou nároky, které spolu souvisí a jejich odlišení závisí na vymezení každého z nich. Žádnou legální definici těchto dvou pojmů ovšem nemáme, a proto judikatura i doktrína vychází z pojetí, které bylo uvedeno v odškodňovací vyhlášce. Obsah obou pojmů je ovšem rozdílný, jak je uvedeno výše. Podle § 1325 ABGB, stejně jako podle § 253 BGB bolestné zahrnuje jak újmu za samotnou bolest, ale také ztížení společenského uplatnění. Pokud bychom tedy vycházeli jednak z diskontinuity OZ a také z důvodové zprávy, které odkazuje na rakouskou a německou úpravu, došli bychom k závěru, že jde o jeden nárok. Skutečnost, že jde pouze o jeden nárok, by mohlo demonstrovat také to, že zákon upravuje další nemajetkové újmy vedle bolestného a ZSU. Ačkoli není úplně zřejmé, co do této kategorie bude patřit, vyjádřil tím zákonodárce vůli rozšířit nároky.

V praxi se budou žalobci, resp. poškození a jejich právní zástupci potýkat s problémem uvedení konkrétní částky v žalobě, ať už jde o jeden či více nároků. Podle odškodňovací vyhlášky stačilo, aby byly na základě lékařského posudku přiřazeny určité body za konkrétní zranění (např. povrchní poranění nosu za 5 bodů) a v mimořádných případech mohl žalobce (poškozený) žádat také o zvýšení ve smyslu § 7 odst. 3 odškodňovací vyhlášky. To musel žalobce ale řádně odůvodnit, např. s ohledem na kariéru modelky. Žalobce ovšem musí uvést konkrétní částky, i když je zákon, resp. ustanovení § 2958 OZ neuvádí.

Od 1. 1. 2014 má žalobce dvě možnosti. V první řadě může stanovit výši újmy pouze podle ustanovení § 2958 OZ. Bude tedy muset kromě obecných předpokladů odpovědnosti vylíčit také konkrétní vytrpěnou bolest (fyzickou i duševní), včetně následků a průběhu léčby. Pokud

---

²⁰⁵ LAVICKÝ, Petr; DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, s. 5.

vznikne také překážka lepší budoucnosti, musí ji vylíčit obdobně.²⁰⁶ Např. může žalobkyně tvrdit, že poškozením nosu se jí zohyždila tvář a musela tak ukončit svou kariéru. Pozice je ovšem ztížena především tím, že nemá žádnou částku, ze které by mohl vycházet. V praxi bude pravděpodobně, alespoň z počátku, docházet k situacím, kdy se žalobci budou odvolávat na judikaturu k původní odškodňovací vyhlášce. Avšak z důvodů, které jsou uvedeny výše, lze judikaturu použít pouze omezeně a jen obecná kritéria, nikoli konkrétní částky. Takže ani toto žalobci neposkytne opěrný bod.

Druhou možností je stanovení konkrétní částky podle Metodiky. Zde bude s největší pravděpodobností na žalobci, aby využil specializovaného znalce.

5.8.1. Vázanost soudu žalobou

„*Nemůžeš překročit petit ani o píd,*“ tak zní staré soudcovské pravidlo, podle kterého by soudce měl v případě, že se rozhodne vyhovět žalobě v plném rozsahu, petit pouze „otisknout“. Nemusí jít ovšem o doslovný přepis (k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 4542/2007).²⁰⁷ Z této zásady platí ve sporném řízení výjimka v § 153 odst. 2 OSŘ, podle kterého *soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá způsob vypořádání vztahu mezi účastníky*. Jde o případy, kdy, jak uvádí *Spáčil*, právo ponechává soudu možnost uvážení při volbě způsobu vypořádání. Pokud by byla žaloba zamítnuta jen z toho důvodu, že žalobce správně neodhadl výsledek úvahy soudu, bylo by to s ohledem na principy a cíle civilního procesu nepřijatelné.²⁰⁸ Taková situace může nastat právě v souvislosti s náhradou nemajetkové újmy na zdraví. Již ze samotné podstaty této úpravy je zřejmé, že konečná výše újmy musí být stanovena s ohledem na okolnosti konkrétního případu, u kterého je nezbytná úvaha soudce, který se nemůže opřít o téměř žádná zákonem stanovená kritéria. Pokud bychom připustili, že se ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ na tyto případy nevztahuje, museli bychom vytvořit jasně stanovená pravidla s konkrétními částkami, tzn. přijmout obecně závazný předpisy, tak aby měli žalobci možnost se dobrat částky stejným způsobem jako soud. Takové řešení by ale odporovalo současnému pojetí § 2958 OZ a celkové koncepci náhrady nemajetkové újmy, která vychází z konkrétních okolností.

²⁰⁶ LAVICKÝ, Petr; DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, s. 5.

²⁰⁷ JIRSA, Jaromír. In HAVLÍČEK, Karel. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1. 4. 2014*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 444-446.

²⁰⁸ LAVICKÝ, Petr; DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, s. 5.

Někteří autoři uvádí, že soudce může při stanovení výše náhrady vycházet z ustanovení § 136 OSŘ, které stanoví, že *lze – li výši nároků zjistit s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy*. Jirsa uvádí, že toto ustanovení v hmotněprávní rovině souvisí např. s § 2955 OZ. Soudce může ovšem svou úvahu použít pouze ve vztahu k výši nároku, nikoli k jeho základu. Podle judikatury platí, že určení výše nároku na přisouzení náhrady nemajetkové újmy v penězích lze v zásadě proto zjišťovat značně obtížně. Vesměs se tudíž uplatní postup podle ustanovení § 136 o.s.ř., kdy soud tuto výši určí podle své úvahy. I ta však podléhá hodnocení. Soud je zde povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska. Základem posouzení podle zmíněného ustanovení je proto zjištění takových skutečností, které soudu umožní založit úvahu na určitém kvantitativním posouzení základních souvislostí posuzovaného případu.²⁰⁹ S tímto pojetím nesouhlasí David, podle kterého s tímto ustanovením nelze ztotožnit výjimečné zvýšení náhrady za ZSU podle původní odškodňovací vyhlášky či satisfakci fyzické osobě podle § 13 OZ 1964, jelikož jde o limitovanou diskreci soudu. Zatímco § 136 se vztahuje na situace, kdy vzniknou nepoměrné potíže se zjišťováním nároku nebo jej vůbec zjistit nelze.²¹⁰

Podle § 226 odst. 1 ZPO musí mít každá žaloba obsahovat konkrétní nárok a skutečnosti, ze kterých nárok na náhradu újmy vychází. To platí, i když o konečné výši bolestného rozhoduje soudce podle § 273 ZPO. Žalobce musí specifikovat a zdůvodnit výši újmy, která mu vznikla. Nestačí tak pouze žádat o bolestné, ale musí být rovněž vyčísleno.²¹¹ Bolestné může být ale rovněž soudem zvýšeno a to bez konkrétního důvodu. Pokud je v žalobě více nároku na náhradu škody, tak postačí, aby tyto různé nároky byly spojeny v jeden.²¹² Žalobce ale i tak musí nároky v odůvodnění žaloby uvést a individualizovat.²¹³

5.9. Určení výše bolestného podle ABGB

Stanovení bolestného je především na judikatuře, která si vypomáhá klasifikací bolesti podle intenzity, kterým přiřazuje určité denní paušály. Prvořadé faktory, které by měly být vzaty v úvahu, jsou charakter zranění, doba (trvání) a síla bolesti. Jak je uvedeno výše,

²⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007.

²¹⁰ DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 612.

²¹¹ Rozhodnutí OGH ze dne 17. 3. 1982, sp. zn. 1 Ob 549/82

²¹² DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht, 9. Auflage*. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 290 – 291

²¹³ Rozhodnutí OGH ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 8 Ob 135/03s

bolestné je určitý komplex a jednotlivé složky od sebe nelze oddělovat.²¹⁴ Soudy ovšem rozhodují také podle dalších faktorů, včetně stupně zavinění škůdce či dokonce ekonomické situace poškozeného.²¹⁵

Vymezení okolností, resp. kritérii, která mají být vzaty v úvahu, je velmi diskutabilní. Hledání takových kritérií ovšem není pouze otázka určení výše bolestného, ale může se vztahovat také na ostatní případy nemajetkové újmy.²¹⁶ Otázkou je, jak vysoká musí být částka, která by vyvážila jeho bolest? Je nutné se zaměřit na specifické osobní okolnosti. Často se uvádí, že by těmi kritérii mělo být sociální postavení, kulturní potřeby nebo i ekonomické situace poškozeného. Především ale převažující judikatura zastává opačný názor, podle kterého tato kritéria nemají význam. Nelze přeci tvrdit, že bolest cítí jinak člověk, který má nižší resp. vyšší sociální postavení nebo že by mělo být jiné kritéria pro bohaté či chudé. Na druhé straně ovšem lze nahlédnout do oblasti náhrady škody, která se zvyšuje s rostoucím ušlým výdělkem poškozeného zaměstnance.²¹⁷

5.9.1. Role znalců

Podle záměru NS mají znalecké posudky vypracovávat specializovaní znalci, kteří budou speciálně proškoleni z Metodiky. V rakouském právu musí znalec splňovat pouze obecné podmínky podle zákona BGBI. Nr. 137/1975, o znalcích a tlumočnících. Soudy mohou poté vybírat ze seznamu znalců pro konkrétní oblast.²¹⁸

Znalecké posudky mají velký význam pro posouzení výše bolestného. Při výběru znalce musí být splněna dvě kritéria. Jednak odbornost, resp. specializace znalce a také jeho osobní kvality. Soudce je prakticky vždy odkázán na znalecký posudek lékaře o způsobené bolesti a následcích. Každý znalecký posudek tak musí obsahovat tři body, resp. zohlednit tato tři hlediska: a) druh zranění, který musí být vyjádřen v obecné němčině, nikoli příliš odborně,

---

²¹⁴ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 327.

²¹⁵ KOCH, Bernhard A. Medical Malpractice in Austria [online]. In *Chicago-Kent Law Review*. Vol. 86, leden 2011 [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3810&context=cklawreview>, s. 1046.

²¹⁶ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014, s. 359.

²¹⁷ *Tamtéž.* s. 359-361.

²¹⁸ Seznam soudních znalců a tlumočníků v Rakousku [cit. 20. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.sdgliste.justiz.gv.at/>

b) délka a intenzita bolesti, c) následky bolesti.²¹⁹ OGH judikoval, že vyměření bolestného je otázka právního, nikoli odborného lékařského posouzení, resp. není kompetence znalce, aby rozhodoval o přiměřenosti bolestného.²²⁰ Obdobný postoj zaujímá také česká judikatura.

Znalci ve svých posudcích využívají různé klasifikace. Významnou roli má klasifikace Mezinárodní společnosti pro studium bolesti (*International Association for the study of pain.*),²²¹ která patřila mezi první a která se zaměřila na chronické nemoci. Druhou významnou klasifikací je Mezinárodní klasifikace nemocí (*International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems*), která se také používá v ČR a je mezi odbornou lékařskou veřejností dobře známa, jelikož označuje a definuje onemocnění.²²² Pro psychická onemocnění má význam také DSM (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*),²²³ která byla vypracována v USA.²²⁴ Na rozdíl od české Metodiky se nepoužívá MKF.

Znalec stanoví především míru bolesti (silnou, střední slabou) a dny, po které bolest trvá. Průměrná denní sazba²²⁵ (*Tagessatz*) pod jednotlivé bolesti je následující:²²⁶ lehká – 100 EUR, střední – 200 EUR a těžká 300 EUR.²²⁷

Na následujících třech konkrétních případech, náhodně vybraných, se pokusím zjistit, do jaké míry určuje konečnou částku znalec a z jaké části o ní rozhoduje soudce.

1. Rozhodnutí OLG Wien č. 5 R 218/05y ze dne 20. 1. 2006

Studentka ve věku 15 let utrpěla traumatické poranění mozku a zlomeninu bérce. Silná bolest – 35 dní, střední bolest – 50 dní a slabá bolest 190. Znalec tak stanovil částku 39.500 EUR. Soud ještě zohlednil pobyt v nemocnici, další operace a stanovil výslednou částku na

²¹⁹ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 317-321.

²²⁰ Rozhodnutí OGH ze dne 25. 10. 1972, sp. zn. 2Ob157/72.

²²¹ *The International Association for the Study of Pain* [online] [cit. 26. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.iasp-pain.org/index.aspx>

²²² *Mezinárodní klasifikace nemocí* [online] [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>.

²²³ *The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* [online] [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.psychiatry.org/practice/dsm>.

²²⁴ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 11-17.

²²⁵ Částky pro jednotlivé bolesti se mohou lišit u jednotlivých soudů.

²²⁶ Aktuální denní sazby jednotlivých soudů jsou dostupné zde: <https://www.jusline.at/schmerzengeld.html>

²²⁷ KARNER, Ernst. Quantification of Moral Damages in Personal Injury Cases. *Institute for European Tort Law*. [online]. 2011. [cit. 15. 2. 2015] Dostupné z: http://www.piu.org.pl/public/upload/ibrowser/ProfEKarner_3.pdf

46.500 EUR.

2. Rozhodnutí OLG Linz č. 2 R 108/03w ze dne 17. 6. 2003

Důchodkyně ve věku 77 let utrpěla frakturu stehna. Znalec stanovil částku 17.400 EUR. Soud určil konečnou částku 18.000 EUR.

3. Rozhodnutí OLG Innsbruck 3 R 191/03t ze dne 12. 12. 2003

Muž, povoláním účetní, utrpěl pohmoždění lokte. Znalec stanovil částku na 1.100 EUR. Soud určil konečnou částku 900 EUR.

Na základě výše uvedených rozhodnutí, ačkoli se jedná pouze o tři případy, lze usoudit, že znalec má významný podíl na celkové částce, avšak soudy ji zvyšují, resp. snižují v závislosti na ostatních relevantních okolnostech (např. spoluzavinění) ve smyslu ustanovení § 1325 ABGB a judikatury OGH.²²⁸ V případě nesprávného znaleckého posudku se vztahuje na znalce odpovědnost za škodu ve smyslu ustanovení § 1299 ABGB.²²⁹ Znalec ručí stranám sporu za správnost vypracovaného posudku.²³⁰

6. Faktory, které ovlivňují výši nemajetkové újmy dle české a rakouské judikatury

Tato kapitola bude věnována otázce stanovení výše nemajetkové újmy na zdraví v české a rakouské judikatuře, jelikož zákon poskytuje pouze minimální (OZ) nebo žádná (ABGB) kritéria, která je nutné při stanovení výše vzít v úvahu. Soudy by měly zvažovat relevantní kritéria jak na straně škůdce, tak poškozeného. Nejde o úplný (taxativní) výčet faktorů, které by měly být zohledněny, což ani není možné s ohledem na charakter bolestného, ale jen o ty nejvýznamnější a nejčastější.

6.1. Faktory na straně poškozeného

6.1.1. Povaha zranění a možnost vyléčení

Toto kritérium už zahrnuje jednak Metodika bodovým ohodnocením určitých bolestí, ale také klasifikace bolestí podle *Wilhelma Hoczabka*. K tomu je více uvedeno výše, včetně role znalců.

---

²²⁸ Např. rozhodnutí OGH ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. 2 Ob83/14s.

²²⁹ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 317-321.

²³⁰ Rozhodnutí OGH ze dne 5. 11. 1929, sp. zn. 3 Ob907/29.

6.1.2. Věk

Věk zmiňuje jednak Metodika, tak rozhodnutí NS i OGH. Rozhodnutí NS i Metodika vychází z premisy, že *mladší člověk je závažným poškozením zdraví připraven o většinu radostí ze života a bude se tak muset se svým handicapem vyrovnávat déle.*²³¹ Rakouská doktrína je k věku zdrženlivější. Podle NS je věk v souvislosti s ostatními omezeními mimořádnou okolností ke zvýšení. Pokud totiž došlo k újmě na zdraví na počátku produktivního věku, tak je vyřazení z běžných životních aktivit *de facto* celoživotní.²³² U ženy ve věku 25 let, která byla zraněna při dopravní nehodě, NS dospěl k závěru, že *k poškození zdraví došlo v mladém věku, tudíž žalobkyně se bude s tímto následkem potýkat pravděpodobně delší dobu, než by tomu bylo u osoby, která má již nemalou část života za sebou.*²³³

Žena ve věku 24 let, u níž došlo ke ztrátě hybnosti, gnostických a komunikačních schopností a která je rovněž odkázána na pomoc druhých; *soud dovodil, že následky škody na zdraví, kterou žalobkyně utrpěla ve svých 24 letech, jsou natolik závažné, že ji zcela vylučují ze všech oblastí lidského života a že její stav nemá dle lékařských prognóz naději na zlepšení, takže odškodnění v základní, byť vysoké, výměře není v jejím případě dostačující.*²³⁴ Žalobkyně dostala celkovou náhradu za ztížení společenského uplatnění 13.617.000,- Kč.

*U dívky, které v době úrazu bylo 17 let, a je fakticky vyřazena z běžného života, který by jinak jako mladá, svobodná dívka žila. Trpí bolestmi páteře, které tlumí léky, je unavená, ospalá, pravidelně musí docházet na rehabilitace, domácí práce jí činí potíže. Odvolací soud shledal jako odpovídající s ohledem na věk žalobkyně – dvojnásobek částky 396.000,- Kč, tzn. 792.00,-Kč.*²³⁵ Poškozený chlapec ve věku 13 let utrpěl zranění, v jehož důsledku byl omezen na svém pohybu. Okresní soud dopěl k závěru, *s poukazem na skutečnost, že žalobce utrpěl těžké poškození zdraví ve věku 13 let, tedy na počátku svého života, a proto jsou dány podmínky pro mimořádné zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění.*²³⁶

Rakouská judikatura i doktrína k věku jako kritériu zaujímá rezervovanější postoj a v žádném rozhodnutí není procentuálně vyjádřené zvyšování, resp. snižování náhrady

---

²³¹ Metodika.

²³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2012, sp. zn. 25 Cdo 3457/2010.

²³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011, sp. zn. 25 Cdo 3787/2009.

²³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 25 Cdo 759/2005.

²³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005.

²³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 25 Cdo 4195/2007.

v závislosti na věku, tak jak je uvedeno v Metodice. Pokud vezmeme v úvahu staršího člověka, tak jeho možnosti adaptovat se na nová omezení, např. použití invalidního vozíku nebo berlí, je obtížnější, než pro mladého člověka. Na druhou stranu se ale mladý člověk, který na počátku své životní cesty utrpěl nehodu, která jej vytrhla ze života, se musí vyrovnat s celou řadou životních situací, se kterými se již ve vyšším věku pravidelně není nutné vypořádávat. Jde zejména o nalezení životního partnera a sňatek, plánování rodiny nebo příprava na povolání. Tyto životní situace lze ale dále rozšiřovat. Např. dítě ve třech letech, které nemůže chodit do školky, tak přichází o sociální kontakt, což jej může izolovat a poškodit jej také v pozdním věku. Jde především o duševní okolnosti, které doprovází tělesné poškození.²³⁷

Obecně podle rakouské judikatury i doktríny platí, že věk nemá vliv na vnímání bolesti jako takové a není hlavním kritériem pro určení výše bolestného. Podle OGH není správná úvaha, že by se *vnímání bolesti se zvyšujícím věkem snižovalo*.²³⁸ Avšak stanovení bolestného podle § 1325 ABGB musí zohlednit všechny okolnosti. Má tedy být komplexní, a proto může být také věk rozhodujícím kritériem v konkrétním případě. Např. s ohledem na věk dívky, které bylo teprve 8 let a byly jí amputovány obě ruce, ji OGH přisoudil vyšší bolestné 30.000 EUR, jelikož takové postižení má velký dopad na její další životní rozvoj.²³⁹

K věku jako faktor, ke kterému by měly soudy přihlížet, se vyjádřili dva přední odborníci na náhradu újmy – *Huber a Koziol*. *Koziol* uvádí, že by výše nároku měla záviset na zbývající délce života poškozeného. Ochrunutí mladého člověka tak má pro něj mnohem závažnější dopady, než pro staršího člověka. Každopádně platí, že rozdíly by neměly být velmi výrazné.²⁴⁰ Pokud srovnáme rozdíl např. mezi 75 let seniorem (- 20%) a dívkou ve věku 15 let (+ 35%), tak podle Metodiky dostane mladší dívka až dvojnásobek za stejné utrpěné zranění. Takové pojetí by pravděpodobně před rakouskými soudy nyní neobstálo, jelikož rozdíl je příliš velký.

Huber dodává, že v souvislosti s reformou deliktčního práva se má u dlouho trvajících zranění stát doba zbytku života jedním z hlavních kritérií vedle intenzity bolesti a následků.

---

²³⁷ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 86.

²³⁸ Rozhodnutí OGH ze dne 29. 5. 1957, sp. zn. 2 Ob 218/57.

²³⁹ Rozhodnutí OGH ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 7 Ob36/03z.

²⁴⁰ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 87 – 88.

Neznamená to ovšem, že by měla být stanovena jednoduchá rovnice, včetně přímé úměry. Takové zjednodušení by bylo v rozporu se smyslem bolestného.²⁴¹

Jasný, ale zároveň mírně zjednodušený postoj k věku jako podstatnému kritériu je vyjádřen v Metodice, kde jsou dokonce stanovena procenta pro navyšování. Vychází totiž z předpokladu, že člověk je na vrcholu sil ve věku od 45 do 55 let. Pokud poškozený utrpěl zranění ve věku 35 – 44 let, zvýší se základní částka o 10%, ve věku 25 – 34 let tak se zvyšuje o 20% a pokud došlo k úrazu ve věku 0 – 24, tak se zvyšuje o 30 – 35%. Oproti tomu lze základní částku snížit přibližně o 10 % ve věku 56 – 69 let a o 20% od 70 let výše.²⁴² Tyto částky bychom ale neměli vnímat absolutně, ale s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Měly by tak být spíše orientační a měly by vycházet z předchozí judikatury NS, že s rostoucím věkem se náhrada snižuje.

6.1.3. Pohlaví

Česká judikatura ani Metodika se k otázce pohlaví jako kritériu při stanovení nemajetkové újmy na zdraví nevyjadřuje. Také podle rakouské judikatury nemá pohlaví v zásadě vliv na vyměření bolestného. Pozoruhodné je rozhodnutí OGH z roku 1969, ve kterém judikoval, že *znetvoření (např. obličej) má těžší dopad na ženu, než muže.*²⁴³ Toto rozhodnutí se váže také k ustanovení § 1326 ABGB, podle kterého *byla-li poškozená osoba zlým nakládáním zohyžděna, musí se, zvláště, jde-li o ženu, potud k této okolnosti přihlížet, pokud může to býti na překážku jejímu lepšímu zaopatření.* Takový závěr je ovšem velmi diskutabilní a s ohledem na genderové vyvážení zcela nekorektní. Mohli bychom nalézt celou řadu mužů, pro které je vzhled podstatný.

Pohlaví jako faktor, ke kterému by měly soudy při stanovení výše přihlížet, je ale vyjádřen v OZ. Přiměřené zadostiučinění má být totiž podle § 2957 OZ, které je obecným ustanovením k § 2958 OZ, určeno tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele. Mezi tyto okolnosti řadí OZ také způsobení újmy v důsledku diskriminace poškozeného na základě pohlaví. To lze nejlépe ukázat na příkladu. Pokud by žena byla v zaměstnání sexuálně obtěžována ve formě nevhodných poznámek, což lze považovat za diskriminaci,²⁴⁴ a to by

---

²⁴¹ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 87 – 88.

²⁴² Metodika.

²⁴³ Rozhodnutí OGH ze dne 24. 4. 1969, sp. zn. 2 Ob109/69.

²⁴⁴ Co je diskriminace? Veřejný ochránce práv [online]. [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z:

následně zapříčinilo její psychické problémy a způsobilo to následnou újmu na zdraví, měly by soudy k tomuto kritériu, že šlo o ženu, s ohledem na § 2957 OZ přihlédnout. Obdobně to bude platit také pro etnický původ či víru.²⁴⁵

6.1.4. Ztráta skutečně lepší budoucnosti

Jde především o srovnání aktivit a způsobu života před a po poškození zdraví. Soudy by měly zkoumat zejména společenské zapojení a rodinný život, psychické stavy a sexuální život, profesní růst a možnost vzdělávání, záliby, včetně sportu.

6.1.4.1. Rodinné a partnerské vztahy

Bolestné se podle rakouské judikatury nevztahuje na případy tzv. ztracené lásky.²⁴⁶ Pokud jde ale o intimní život poškozených, tak jeho omezení je podle českých soudů nutné zohlednit. *S ohledem na závěry znalce odvolací soud shledal přiměřenou i výši přiznané náhrady bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění, dvojnásobně zvýšené zejména s ohledem na nízký věk poškozeného a psychické problémy v sexuálním životě.*²⁴⁷ Stejně tak může dojít, zejména u mladších poškozených, kteří jsou postiženi fyzicky, ke ztížení hledání partnera a založení rodiny.²⁴⁸ Obtíže spojené s hledáním partnera rovněž zmiňuje rakouská judikatura.²⁴⁹

V tomto případě NS zohlednil postavení poškozeného jako otce rodiny a rekreačního sportovce. *...Poukázal zejména na skutečnost, že žalobce byl muž v produktivním věku, otec nezletilých dětí, zcela zdravý a sportovec, byť pouze rekreační; v současné době je mu přiznán částečný invalidní důchod s „výrazným omezením ve výběru zaměstnání“, zejména v oblasti trávení volného času a péče o rodinu se mu život zcela zásadně proměnil a není pochyb o tom, že jako „muž v produktivním věku a sportovec toto omezení vnímá velice intenzivně“.*²⁵⁰

6.1.4.2. Záliby, studium, profesní a sociální postavení

Podstatným faktorem je ztráta možnosti sportovat a věnovat se dalším zálibám, která postihuje poškozeného bez ohledu na jeho věk. Pokud je někdo vášnivý celoživotní lyžař a

---

<http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>

²⁴⁵ § 2957 OZ

²⁴⁶ Rozhodnutí OGH ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 6Ob124/02g.

²⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 25 Cdo 602/2006.

²⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 25 Cdo 3966/2009.

²⁴⁹ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 86.

²⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2010, sp. zn. 21 Cdo 2581/2009.

kvůli zranění se tomu již věnovat nemůže, tak to pro něj znamená nepochybně velkou ztrátu. Na druhou stranu v pokročilém věku nebude v zásadě podstatným faktorem studium, resp. příprava na další povolání.

U sportu je nutné rozlišit, zda jde o aktivního sportovce profesionála, např. závodní atlet²⁵¹ anebo sportovce rekreaanta, který *vedl před poškozením zdraví sportovní život, avšak jeho zapojení nebylo na vysoké úrovni ani mimořádné (veškeré aktivity provozoval na rekreační úrovni)*.²⁵² U rekreačního sportovce nebude omezení či vyloučení obecně tak významné jako u profesionálního sportovce, u kterého zranění znamená také omezení či vyřazení z profesního života.

Poškození zdraví se může významně dotknout studia a následného uplatnění na trhu práce. Jednak může být poškozený omezen ve výběru pracovních příležitostí, anebo musí svou profesi změnit. *Žalobce utrpěl poškození zdraví sice v mladém věku 23 let, následkem úrazu ztratil zdravotní způsobilost pro výkon služby vojáka z povolání a musel ukončit služební poměr, čímž přišel jak o zvolené zaměstnání, tak i o řadu s ním spojených výhod, jakož i společenské postavení... Ztížení společenského uplatnění je imateriální (nemajetkovou) újmou, proto při úvaze o stanovení výše jeho odškodnění nelze brát v úvahu případné majetkové škody (např. ztrátu různých benefitů spojených s výkonem služby vojáka z povolání). Prestiž toho či onoho povolání je subjektivní kategorií....*²⁵³ Dále je také nutné zohlednit možnost dalšího vzdělávání. Jestliže poškozený nemůže díky svému zdravotnímu omezení pokračovat ve vzdělání na vyšší úrovni než středoškolské, je to jedním z důvodů pro mimořádné zvýšení.²⁵⁴

Rakouská judikatura zohledňuje profesi a dosavadní život poškozeného obdobně jako NS. V zásadě se nepřihlíží k sociálnímu postavení poškozeného.²⁵⁵ Nelze přeci tvrdit, že bolest cítí jinak člověk, který má nižší resp. vyšší sociální postavení. Bolestné nemá zajistit poškozenému zlepšení sociálního postavení, což potvrzuje jeho kompenzační, nikoli

---

²⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2011, sp. zn. 25 Cdo 864/2010.

²⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2011, sp. zn. 21 Cdo 1622/2010.

²⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 111/2010.

²⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2012, sp. zn. 25 Cdo 2822/2011.

²⁵⁵ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 328.

výdělečný charakter.²⁵⁶ Nicméně, jak potvrzuje judikatura, smyslem bolestného je náhrada odepřené radosti ze života a určitá snaha o ulehčení těžké situace poškozenému. Z těchto důvodů je ovšem potřeba určitá pomůcka pro odlišení konkrétní situace, kterou může být právě i sociální postavení. K tomu se přiklání především rozhodnutí OGH SZ 58/80. Sociální postavení sice není relevantní kritérium, avšak určité sociální prostředí může být příčinou mimořádného psychického narušení a potom také důvodem pro zvýšení bolestného.²⁵⁷ Podle rozhodnutí OGH ze dne 9. 5. 1985, sp. zn. 7 Ob 566/85 je *pro účely stanovení bolestného důležitý ovšem také subjektivní princip, vedle těch kritérií jako je doba a intenzita bolesti. Smyslem bolestného je totiž kompenzovat určitou ztrátu štěstí, nahradit nepříjemné pocity, a z toho důvodu je tak nutné zohlednit také zejména sociální postavení, kulturní potřeby a profesní zařazení.* Pokud jde o profesní vztahy, lze ji částečně zohlednit, např. pokud jde o úspěšnou herečku, u níž není jisté, zda bude moci v budoucnu své povolání vykonávat.²⁵⁸

6.1.5. Majetkové poměry poškozeného

Otázka majetkových poměrů poškozeného jako relevantního kritéria je sporné. Rakouská soudní praxe i doktrína tuto problematiku řeší, ale v současné době neposkytuje jednoznačný závěr. Česká judikatura je v hodnocení relevance tohoto kritéria zdrženlivá.

Převažující rakouská judikatura²⁵⁹ zastává názor, podle kterého majetkové poměry poškozeného nemají význam. Není důvod pro rozdílnou výši bolestného pro chudé a bohaté, když pociťují bolest stejně, jelikož jsou to lidé a vnímají ji bez ohledu na své majetkové poměry.²⁶⁰ Bolestné nemá s ohledem na svůj kompenzační, nikoli výdělečný charakter, zajistit poškozenému zlepšení majetkových poměrů.²⁶¹ Obdobně se k tomu staví také doporučení Rady Evropy z roku 1975, podle kterého nemá být při poškození zdraví brán zřetel na finanční situaci poškozeného.²⁶²

---

²⁵⁶ KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkomentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 2., überarb. und erw. Aufl. Wien: Springer, 2007, s. 1520.

²⁵⁷ Rozhodnutí OGH ze dne 15. 7. 1987; sp. zn. 1 Ob32/87.

²⁵⁸ Rozhodnutí OGH ze dne 17. 5. 1988, sp. zn. 2 Ob51/88.

²⁵⁹ Např. rozhodnutí OGH ze dne 15. 11. 1989, sp. zn. 1 Ob43/89.

²⁶⁰ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. s. 359 – 361.

²⁶¹ KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkomentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 2., überarb. und erw. Aufl. Wien: Springer, 2007, s. 1520.

²⁶² Council of Europe – Committee of Ministers. Resolution (75) 7, on compensation for physical injury or death [online]. 14. 3. 1975 [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1390303>

Na druhé straně ovšem lze nahlédnout do oblasti náhrady škody, tzn. majetkové újmy, která se zvyšuje, resp. snižuje podle výše ušlého výdělku poškozeného zaměstnance jak podle ABGB,²⁶³ tak podle OZ.²⁶⁴ Ustanovení § 2953 OZ stanoví, že v případě zvláštního zřetele *soud náhradu škody přiměřeně sníží. Vezme přitom zřetel zejména na to, jak ke škodě došlo, k osobním a majetkovým poměrům poškozeného.* Aplikace tohoto ustanovení je problematická, jelikož na základě jazykového výkladu je zřejmé, že se to vztahuje pouze na náhradu škody, nikoli nemajetkové újmy.²⁶⁵ Pokud bychom však toto ustanovení vyložili v souladu s § 2894 odst. 2 OZ, podle kterého se má posoudit nemajetková újma poskytnutím zadostiučinění obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu, tzn. zejména podle § 2909 až 2950 OZ, ale také podle § 2951 a násl., které upravují způsob a rozsah náhrady, včetně nemajetkové újmy, mohli bychom ustanovení § 2953 odst. 1 analogicky aplikovat také při náhradě nemajetkové újmy na zdraví a zohlednit majetkové poměry poškozeného i škůdce. Také podle některých autorů se v rámci úvahy o výši náhrady nemajetkové újmy uplatní většina kritérií formulovaných pro moderaci, jejímž smyslem je především odstranit tvrdost dopadu povinnosti k náhradě.²⁶⁶ Zohlednění majetkových poměrů při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy je ovšem problematické s ohledem na její smysl, kterým je shodně podle české i rakouské doktríny kompenzace, nikoli sankce. Z toho důvodu by tak mělo být zohledňování majetkových poměrů poškozeného nepřijatelné.

6.1.6. Spoluodpovědnost poškozeného

Na základě obecné prevenční povinnosti formulované v § 2900 OZ je *každý, vyžadující-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na zdraví.* Porušení prevenční povinnosti je např. nepoužití ochranné přilby cyklistou. *Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce porušil svou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. (OZ 1964 – pozn. autor), jelikož musel na základě svých dlouholetých zkušeností vědět, že použitím ochranné cyklistické helmy lze předejít vážným následkům v případě dopravní nehody... Žalobce se nepoužitím přilby na vzniku*

[&SecMode=1&DocId=651122&Usage=2](#)

²⁶³ KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014, s. 359 – 361.

²⁶⁴ § 2952 OZ

²⁶⁵ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1093 – 1096.

²⁶⁶ *Tamtéž*, s. 1093-1096.

(zvětšení) škody na svém zdraví spolupodílel.²⁶⁷ Podle rakouské judikatury platí, že v případě nepoužití cyklistické helmy je možné krátit zpravidla o čtvrtinu výši bolestného podle míry spoluzavinění poškozeného. Musí však být zohledněny okolnosti konkrétního případu.²⁶⁸

Obdobně lze výši náhrady krátit, pokud nebyly použity bezpečnostní pásy v autě. *Žalobce, který cestoval se skupinou přátel z diskotéky, seděl ve vozidle za řidičem a nebyl připoután bezpečnostním pásem. Při nehodě utrpěl závažné poranění páteře s přerušením míchy, které mělo za následek trvalé postižení, mj. ochrnutí spodní části těla a částečné ochrnutí rukou, jejichž důsledkem byl i vznik duševní poruchy... Současně soud konstatoval, že žalobce výrazným způsobem porušil svoji prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. (nepřipoutal se bezpečnostním pásem a vědomě cestoval s řidičem, jenž požil před jízdou alkohol), a proto krátí náhradu škody podle § 441 obč. zák. v rozsahu 50 %.*²⁶⁹ Obdobně k tomu přistupuje také rakouská judikatura. Soud shledal *spoluzavinění opilého poškozeného z 20%, který cestoval autem, ale nebyl připoután.*²⁷⁰ Zároveň ale OGH v jiném rozhodnutí dodává, že posouzení míry zavinění závisí na okolnostech konkrétního případu a nelze tak zobecňovat.²⁷¹

Podle většinového názoru rakouských soudů spoluzavinění poškozeného nemá být u stanovení výše bolestného samo o sobě zohledněno.²⁷² Na druhou stranu je ovšem nutné brát v úvahu také ustanovení § 1304 ABGB, podle kterého nese poškozený poměrně škodu se škůdcem, pokud se podílel na jejím zavinění, např. nenasazení helmy nebo nepřipoutání se bezpečnostním pásem. Může jí třeba o nedostatečnou snahu poškozeného o uzdravení nebo nedodržování lékařem stanové léčby.²⁷³ Pokud tedy svědek Jehovův odmítne transfuzi, nemůže následně požadovat odškodné za tuto vytrpěnou bolest.²⁷⁴

Určitá nedbalost, resp. spoluzavinění poškozeného se ovšem projeví až po stanovení částky bolestného tím, že dojde ke snížení v konkrétním případě o částku, která je přiměřená.

---

²⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2010, sp. zn. 25 Cdo 2258/2008.

²⁶⁸ KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkomentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 2., überarb. und erw. Aufl. Wien: Springer, 2007, s. 1523.

²⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2013, sp. zn. 25 Cdo 1225/2012.

²⁷⁰ Rozhodnutí OGH ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 2 Ob 220/02w.

²⁷¹ Rozhodnutí OGH ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 2 Ob 13/06k.

²⁷² Rozhodnutí OGH ze dne 11. 4. 1956, sp. zn. 3 Ob162/56.

²⁷³ Rozhodnutí OGH ze dne 1. 7. 1955, sp. zn. 2 Ob333/54.

²⁷⁴ Rozhodnutí OLG Innsbruck ze dne 16. 8. 1994, sp. zn. ZVR 1996/48.

Pro spoluzavinění tak není rozhodné, zda k němu došlo již v průběhu zranění samotného (např. požití alkoholu a nepřipoutání se), anebo až následně (např. poškozený nedbal pokynů lékaře, nenavštěvoval pravidelné lékařské prohlídky a necvičil s poraněným ramenem).²⁷⁵ Takový postup uplatňují také české soudy.

6.2. Faktory na straně škůdce

6.2.1. Forma zavinění a motiv

OZ nevymezuje zavinění a jeho jednotlivé formy, přestože na ně odkazuje a to v souvislosti s náhradou nemajetkové újmy na přirozených právech, včetně zdraví v § 2957 OZ. Úmyslné způsobení újmy je ze zákona přitěžujícím faktorem, který je nutné brát v úvahu, což odpovídá také dosavadní judikatuře. *Soud zohlednil především to, že ke vzniku škody došlo při vysoce riskantní činnosti – skupinovém seskoku padákem, přičemž žalovaný střet zavinil jen nevědomou nedbalostí, tedy nejmenší mírou zavinění, která existuje.*²⁷⁶ Způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci musí být rány v případě určení výše náhrady v úvahu.²⁷⁷

Koziol nebo *Steininger* považují za vhodné, aby se stanovení rozsahu náhrady nemajetkové újmy podle rakouského práva odvíjela také od stupně zavinění.²⁷⁸

6.2.2. Postoj škůdce a jeho majetkové poměry

Podle české judikatury i doktríny je důležitý postoj škůdce především v případě náhrady nemajetkové újmy při usmrcení (např. omluva, lítost).²⁷⁹

Majetek a příjmy škůdce nejsou relevantním kritériem pro stanovení výše bolestného a to podle českého ani rakouské judikatury. Důvodem odmítnutí tohoto kritéria je především smysl bolestného jako kompenzace, nikoli pokuta či trest. Obdobně nezáleží na tom, zda je škůdce pojištěn.²⁸⁰

²⁷⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 1. 7. 1955, sp. zn. 2 Ob333/54.

²⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2012, sp. zn. 25 Cdo 3781/2011

²⁷⁷ § 2958 OZ

²⁷⁸ ELISCHER, David. Pojetí škody a její typologie v rakouském právu. In DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011 s. 344.

²⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2014, sp. zn. 30 Cdo 2535/2013.

²⁸⁰ DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht, 9. Auflage*. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008, s. 93.

6.3. Stanovení minimální a horní hranice náhrady

Jak je uvedeno výše, tak odškodňovací vyhláška díky mimořádnému zvýšení neudávala žádný strop, resp. maximální částku. Současná Metodika však uvádí strop a to ve výši 20 mil. Kč. Výše bolestného podle ABGB je ve srovnání s ČR, ale také ostatními evropskými státy,²⁸¹ nízká, ale zvyšuje se. Do roku 1990 bylo přiznáno nejvyšší bolestné 72.673 EUR. V roce 1997 se hranice zvedla na 127.177 EUR. Nejvyšší bolestné bylo přiznáno 218.000 EUR v roce 2002.²⁸² Podle některých autorů však lze očekávat, že částka bude postupně narůstat,²⁸³ avšak od r. 2002 k navýšení nedošlo.

---

²⁸¹ KOCH, Bernhard. Austrian Cases on Medical Liability. *European Journal of Health Law*. [online]. 2003, č. 1, s. 94. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14635455>.

²⁸² Rozhodnutí OGH ze dne 18. 4. 2002, sp. zn. 2 Ob237/01v.

²⁸³ GREITER, Ivo. Personenschaden in Österreich, insbesondere Schmerzensgeld. *Regionaler Anwaltskongress*. [online]. 2013, s. 2-7. [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.ordineavvocati.bz.it/filesfree/uploads/Greiter_-_Vortrag_13_05_11%5B.pdf.

7. Konkrétní případ srovnání

	Rakousko	Česká republika	
	§ 1325 ABGB	Vyhláška č. 440/2001 Sb.	Metodika NS
Sp. zn.	OGH: 2 Ob 237/01v	NS: 25 Cdo 3147/2005	
Skutkový stav	Muž, věk 21 let. Úraz při autonehodě na dálnici.	Muž, věk 23 let. Úraz při autonehodě.	
Diagnóza	Paraplegie, nepohyblivé dolní i horní končetiny. Dýchání pouze pomocí přístroje. Poškozený plně vnímá svůj stav, což u něj vyvolává psychický tlak a obavu z toho, že v případě výpadku dýchacích přístrojů zemře. Poškozený je plně odkázán na celodenní péči třetích osob, včetně odborného personálu. Předpokládaná délka života je průměrně 10 až 14 let.	Poranění, která zanechala na jeho zdraví trvalé následky, v jejichž důsledku je zcela vyřazen ze společenského, kulturního a rodinného života. Je trvale nepohyblivý, odkázán na lůžko a na trvalou péči jiné osoby, plně inkontinentní, nemůže mluvit ani číst.	Metodika stanovuje pomyslnou hodnotu zmařeného, byť neskončeného, života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení ve výši 10 mil. Kč. Soud může částku zvýšit až na dvojnásobek, a to s ohledem např. na věk poškozeného.
Výše bolestného/ZSÚ	218.018,50 EUR = cca. 6 mil. Kč	11.200.000,- Kč	10.000.000 – 20.000.000,- Kč

Funkcí bolestného a ZSU je především satisfakce, nikoli sankce a to jak podle OZ, tak ABGB. Z tohoto důvodu je pravděpodobně také rakouská judikatura zdrženlivá k výši priznávaných částek. Ačkoli se většina autorů shoduje, že majetkové poměry a příjmy škůdce

nejsou důležité, tak musíme vzít v úvahu také reálné uhrazení částky poškozenému. V případě částky 20 mil., které ještě nezahrnuje náhradu škody (např. náklady léčení), je pro škůdce s průměrným platem, kterého se mj. Metodika dovolává, jen velmi obtížně splatitelná a pro mnoho subjektů může být ekonomicky likvidační. Důležitá tak bude role pojišťovny, jenže podle české i rakouské judikatury nemá být pojištění poškozeného bráno v úvahu. Lze si tak položit otázku, zda částka 20 mil. není až příliš vysoká a nesměřuje-li její výše k právnímu institutu *punitive damages* známého v rámci *tort law* z amerického právního prostředí,²⁸⁴ event. zda tato částka odpovídá principu proporcionality, tak jak judikoval ÚS v nálezu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03.

---

²⁸⁴ RYŠKA, Michal. Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009, č. 9, s. 305.

8. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo proniknout do právní úpravy náhrady nemajetkové újmy *de lege lata* v českém a rakouském právu a zhodnotit její dopady do právní praxe, včetně vymezení relevantních kritérií, která by mohla být soudy zohledněna při určení výše náhrady.

Ze srovnání vyplynulo, že se úprava náhrady nemajetkové újmy na zdraví v OZ i ABGB v základních rysech podobají. Obě úpravy nahlíží na smysl a účel náhrady podobně, byť se liší např. ve vymezení pojmu „újma“ nebo v případech, kdy se hradí nemajetková újma. ABGB i OZ shodně nechávají výši náhrady na volném uvážení soudů, aniž by upravovaly podrobná zákonná kritéria pro její stanovení nebo dokonce odkazovaly na podzákonny předpis. Konkrétní výše částek se ale liší. Rakouské soudy patří i v evropském srovnání k těm, které přisuzují nižší částky jako náhradu.

Pozitivní změnou, kterou přinesl OZ, je terminologie, kdy je upuštěno od nevhodného používání pojmu škoda, resp. podřazování pod škodu také nemajetkovou újmu. V používání obecného pojmu újma je však zákoník v mnoha svých ustanoveních terminologicky nedůsledný. OZ poskytuje širší prostor pro odčinění nemajetkové újmy, ačkoli úprava a inspirace zahraničními právními řády není zcela dokonalá. Další pozitivní změnou je systematika nové úpravy, která se podobá ABGB a je přehledná. Nebude tak již docházet k situacím, že podle původního OZ 1964 se hradila náhrada škody na zdraví podle § 444 odst. 1 a zároveň podle ustanovení o ochraně osobnosti, což nebylo správné. Nová úprava nemajetkové újmy na zdraví se rovněž dotkla procesních předpisů a charakteru bolestného, ZSU a další nemajetkové újmy jako nároků. S ohledem na diskontinuitu úpravy, ale také praktické otázky, by měly být pojímány jako jediný celistvý nárok, tak jako podle ABGB.

Liší se postoj obou nejvyšších soudů ke způsobu výpočtu náhrady. Zatímco český NS se snaží sjednocovat postup soudů prostřednictvím „své“ Metodiky, tak v Rakousku existuje klasifikace, kterou vypracovali soudní znalci a kterou, ačkoli zejména soudy nižších stupňů používají, OGH kritizuje. Podstatný rozdíl mezi českou a rakouskou praxí je především ustálená judikatura. Zatímco judikatura k ustanovení § 1325 ABGB je dlouhodobá, byť se vyvíjí a mění, existují relevantní kritéria a zejména odpovídající částky, ze kterých lze v konkrétním případě vycházet. Česká judikatura je v tomto ohledu pozadu. Neznamená to však, že by byla zcela nepoužitelná, což lze mj. vyvodit z toho, že Metodika z judikatury

částečně vychází. Pokud jde o kritéria, která by měly soudy aplikovat, tak jsou podobná. Liší se ale např. v relevanci věku.

Lze tak uzavřít, že ABGB může sloužit jako zdroj inspirace a to zejména s ohledem na podobnost úpravy. Současné pojetí náhrady nemajetkové újmy na zdraví, kdy je upuštěno od pevně stanovených částek v závazném předpisu a do popředí se dostává zejména soudcovské uvážení bez zákonem stanovených bodů či kritérií, odpovídá rakouskému pojetí. Ustanovení § 2958 OZ není specifikem českého zákonodárce, ale jde o rozumné řešení a příklon k moderním evropským trendům, které vychází ze zásady, že zdraví člověka nelze hodnotit podle pevně stanovených tabulek, ale je nutné zohlednit konkrétní okolnosti. Praxe ovšem na tuto klíčovou koncepční (revoluční) změnu nebyla a není stále připravena. To ale nesmí znamenat zavrnutí tohoto přístupu, faktickou aplikaci původní odškodňovací vyhlášky a bezmyšlenkovité použití dosavadní judikatury k ní. Záchranný kruh, který by měl právní praxi pomoci překonat počáteční období právní nejistoty a nastartovat novou etapu odškodňování, je Metodika. Nejde o náhradu „tabulek za tabulky“, ale dočasné řešení, které musí zabránit naprosté nepředvídatelnosti rozhodnutí. Obdobná neformální vodítka se objevují také při náhradách za neoprávněný zásah státu, u ESLP nebo u rakouských soudů, kde existuje klasifikace bolestí, která má znalcům a soudům pomáhat.

9. Seznam použitých pramenů

LITERATURA

Monografie:

- česká literatura

1. DAVID, Ludvik a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1072 s. ISBN 9788073574604.
2. DOLEŽAL, Tomáš. *Vztah lékaře a pacienta z pohledu soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 160 s. ISBN 9788087576250.
3. DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 687 s. ISBN 9788073577537.
4. HAVLÍČEK, Karel. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, 601 s. ISBN 9788087109465.
5. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxv, 2046 s. ISBN 9788074002878.
6. HURDÍK, Jan a kol. *Evropské unifikační projekty závazkového práva a české občanské právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 160 s. ISBN 9788021050426.
7. HURDÍK, Jan. *Institucionální pilíře soukromého práva v dynamice vývoje společnosti*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, 119 s. ISBN 9788071793793.
8. HURDÍK, Jan; LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 197 s. ISBN 9788021050631.
9. KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 9788074003653.
10. KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, 248 s. ISBN 8071790893.
11. KVASIL, Bohumil a Miroslav ŠTĚPÁNEK. *Malá československá encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984, 877 s.
12. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014, 2380 s. ISBN 9788074005299.
13. MACH, Jan. *Univerzita medicínského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 232 s. ISBN 9788024751139.
14. MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, 649 s., 978-80-87576-73-1.

15. MELZER, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 276 s. ISBN 9788074003820.
  16. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. Vyd. 1. Praha: OTTOVO nakladatelství, 2003, 735 s. ISBN 807181959x.
  17. ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014, 364 s. ISBN 9788074005220.
  18. PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012, 427 s. ISBN 9788072392810.
  19. RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013, 476 s. ISBN 9788087713105.
  20. ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1479 s. ISBN 9788074786303.
  21. ŠVESTKA, Jiří; DVORŽÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 552 s., ISBN 978-80-7353-473-4.
  22. TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 971 s. ISBN 9788071796084.
  23. TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva deliktvní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě: sborník referátů z konference Právnické fakulty UK Praha, konané ve dnech 5. a 6. června 2004*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2005. 235 s. ISBN 8085889633.
  24. TĚŠINOVÁ, Jolana a kol. *Medicínské právo*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2011, 414 s., ISBN 9788074000508.
  25. TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace: K vlivu právních principů na právní argumentaci při aplikaci práva*. Praha: Auditorium, 2010, 332 s., ISBN 9788087284018.
  26. VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 370 s. ISBN 9788074004278.
  27. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 2011. ISBN 9788072018420.
- zahraniční literatura
    1. DANZL, Karl-Heinz. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*, 9. Auflage. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien. 2008. 580 s. ISBN 978-3-214-18765-1.

2. FIDLER, Philipp. *Schadenersatz und Prozessführung: Grundlagen und System einer Haftung von Prozessparteien*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014, 366 s. ISBN 9783214037888.
3. GSCHNITZER, Franz a kol. *Österreichisches Schuldrecht*. 2., neubearb. Aufl. / . Wien: Springer-Verlag, 1988, 685 s. ISBN 3211820787.
4. KOZIOL, Helmut. *Österreichisches Haftpflichtrecht*. 3., neubearbeitete Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, 618 s. ISBN 3214046888.
5. KOZIOL, Helmut. Fault under Austrian law. In WIDMER, Pierre (ed.). *Unification of Tort Law: Fault*. The Hague: Kluwer Law International, 2005, ISBN 9789041120984.
6. KOZIOL, Helmut; APATHY, Peter; KOCH, Bernhard A. *Österreichisches Haftpflichtrecht Bd 3*, 3. Auflage. Wien: Manz, 2014. 596 s., ISBN 978-3-7097-0022-8.
7. KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund. *Kurzkommentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 2., überarb. und erw. Aufl. Wien: Springer, 2007. 2203 s. ISBN 9783211716427.
8. RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ : in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002. ISBN 3214044486.

Odborné články:

- české zdroje:

1. BERKOVÁ, Zuzana. Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2011, 8. roč. 11/12.
2. DOLEŽAL, Adam. Finanční satisfakce – klíčové otázky? Vyčíslení imateriální újmy? Finanční satisfakce v případě zásahu do osobnostního práva na fyzickou integritu [Systém ASPI] CZPB. - Časopis zdravotnického práva a bioetiky [cit. 2015-2-27] ASPI_ID LIT49727CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.]
3. LAVICKÝ, Petr; DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014. ISSN: 1210-6410.

4. MACH, Jan. Nový způsob hodnocení ztížení společenského uplatnění. *Tempus Medicorum*. 2015, č. 1. ISSN 1214-7524.
  5. MALIŠ, Daniel a diskuse k článku vedená. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. Epravo.cz, vydáno 13. 5. 2014 [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>
  6. MELZER, Filip. Corpus iuris delicti. *Bulletin Advokacie* [online]. 2011, číslo 3 [cit. 8. 1. 2015], s. 26 - 27. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_03_2011_web.pdf
  7. PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin Advokacie* [online]. 2011, číslo 3 [cit. 8. 1. 2015], s. 15 – 16. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_03_2011_web.pdf
  8. PRAŽÁK, Pavel. Má institut právní odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci? *Právní rozhledy*. 2012, č. 3, s. 102-103. ISSN 1210-6410.
  9. RYŠKA, Michal. Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009, č. 9,
  10. TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát ještě budeme diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 3, s. 99-101.
  11. VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*, Praha, 2012, roč. 20, č. 15-16, ISSN 1210-6410.
  12. VOJTEK, Petr. Jak se rodí Metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku [Systém ASPI] Sdc. - Soudce [cit. 27. 2. 2015] ASPI_ID LIT47907CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
  13. VRCHA, Pavel. *K Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zpracované Společností medicínského práva a dalšími subjekty*. [online]. Vydáno 20. 11. 2014 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://vrcha.webnode.cz/news/k-metodice-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zpracovane-spolocnosti-medicinskeho-prava-a-dalsimi-subjekty/>
- zahraniční zdroje:
    1. GREITER, Ivo. Personenschaden in Österreich, insbesondere Schmerzensgeld.

- Regionaler Anwaltskongress*. [online]. 2013, s. 2-7 [cit. 20. 1. 2015]. . Dostupné z: http://www.ordineavvocati.bz.it/filesfree/uploads/Greiter_-_Vortrag_13_05_11%5B.pdf.
2. *Einen Schmerzometer müsste man erfinden*. [online]. Der Standard, vydáno 6. 3. 2011 [cit. 14. 2. 2015]. Dostupné z: <http://derstandard.at/1297819546083/Schmerzensgeld-Einen-Schmerzometer-muesste-man-erfinden>.
  3. KOCH, Bernhard. Austrian Cases on Medical Liability. *European Journal of Health Law*. [online]. 2003, č. 1, s. 94 [cit. 15. 2. 2015]. . Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14635455>.
  4. KOCH, Bernhard A. Medical Malpractice in Austria [online]. In *Chicago-Kent Law Review*. Vol. 86, leden 2011 [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3810&context=ccklawreview> ,
  5. KARNER, Ernst. Quantification of Moral Damages in Personal Injury Cases. *Institute for European Tort Law*. [online]. 2011. [cit. 15. 2. 2015] Dostupné z: http://www.piu.org.pl/public/upload/ibrowser/ProfEKarner_3.pdf

Elektronické zdroje:

1. Council of Europe – Committee of Ministers. Resolution (75), on compensation for physical injury or death [online]. 14. 3. 1975 [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1390303&SecMode=1&DocId=651122&Usage=2>
2. Department für Gerichtsmedizin [online]. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.meduniwien.ac.at/hp/gerichtsmedizin/>.
3. Der Oberste Gerichtshof [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ogh.gv.at/de>
4. International Association for the Study of Pain [online]. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.iasp-pain.org/Taxonomy?navItemNumber=576#Pain>
5. International Classification of Functioning, Disability and Health [online]. [cit. 24. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>
6. Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. *Manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo*

- nesprávným úředním postupem*. Ministerstvo spravedlnosti, 2006. Dostupné z: http://www.ferovajustice.cz/data/Manual_odskodneni_za_prutahy.pdf
7. Mezinárodní klasifikace nemocí [online], [cit. 24. 2. 2015]
file:///C:/Users/385899/Downloads/mkf_cz.pdf
  8. Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení: Nový občanský zákoník [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/koncepcni-zmeny/>
  9. Nejvyšší soud [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz/>
  10. Schmerzensgeld [online]. Vyd. 27. 4. 2009 [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.schmerzensgeld.info/default.aspx>
  11. Seznam soudních znalců a tlumočnicků v Rakousku [online]. [cit. 5. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.sdgliste.justiz.gv.at/>
  12. The Euroepan Group on Tort Law [online]. [cit. 8. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.egtl.org/>
  13. The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [online] [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.psychiatry.org/practice/dsm>
  14. Co je diskriminace? Veřejný ochránce práv [online]. [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>
  15. Zápis z jednání představenstva ČLK, konaného dne 12. června 2014 [online]. Humpolec [cit. 26. 1. 2015]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCgQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.lkcr.cz%2Fdoc%2Fcms_library%2Fzapis-z-jednani-predstavenstva-cerven-2014-100593.pdf&ei=_SLNVLaVCoTuUPmDg4gE&usg=AFQjCNFwy73CnjdbO3BDqgpL4zLUHGO-uQ&bvm=bv.85076809.d.d24

česká judikatura

• *Ústavní soud*

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl.ÚS 16/04
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03

• *Nejvyšší soud*

1. Rozsudek Nejvyššího soudu 25. 3. 1997, sp. zn. Odon 45/97
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2002, sp. zn. 25 Cdo 253/2001
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 25 Cdo 759/2005
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2007, sp. zn. 30 Cdo 1293/2007
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 25 Cdo 602/2006
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 4542/2007
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, uveřejněný pod číslem 66/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 25 Cdo 2432/2008, uveřejněný pod číslem 66/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
10. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2008, sp. zn. 8 Tdo 1421/2008
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 25 Cdo 4195/2007
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2010, sp. zn. 25 Cdo 2258/2008
14. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2010, sp. zn. 21 Cdo 2581/2009
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2010, sp. zn. 30 Cdo 4815/2009
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2010, sp. zn. 25 Cdo 1106/2008
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2011, sp. zn. 25 Cdo 864/2010
18. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
19. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2011, sp. zn. 21 Cdo 1622/2010
20. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 4385/2010
21. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011, sp. zn. 25 Cdo 3787/2009
22. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009

23. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2011, sp. zn. 30 Cdo 2848/2011
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 111/2010
25. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 25 Cdo 3966/2009
26. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2012, sp. zn. 25 Cdo 3457/2010
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2012, sp. zn. 25 Cdo 3781/2011
28. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2012, sp. zn. 25 Cdo 2822/2011
29. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2013, sp. zn. 25 Cdo 1225/2012
30. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sp. zn. 25 Cdo 3154/2011
31. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 33 Cdo 3661/2013

rakouská judikatura

- Oberster Gerichtshof

1. Rozhodnutí OGH ze dne 5. 11. 1929, sp. zn. 3 Ob 907/29
2. Rozhodnutí OGH ze dne 14. 2. 1951, sp. zn. 2 Ob 111/51
3. Rozhodnutí OGH ze dne 1. 7. 1955, sp. zn. 2 Ob 333/54
4. Rozhodnutí OGH ze dne 11. 4. 1956, sp. zn. 3 Ob 162/56
5. Rozhodnutí OGH ze dne 29. 5. 1957, sp. zn. 2 Ob 218/57
6. Rozhodnutí OGH ze dne 4. 4. 1967, sp. zn. 4 Ob 515/67
7. Rozhodnutí OGH ze dne 24. 4. 1969, sp. zn. 2 Ob 109/69
8. Rozhodnutí OGH ze dne 18. 3. 1971, sp. zn. 2 Ob 46/71
9. Rozhodnutí OGH ze dne 30. 9. 1971, sp. zn. 2 Ob 293/70
10. Rozhodnutí OGH ze dne 25. 10. 1972, sp. zn. 2 Ob 157/72
11. Rozhodnutí OGH ze dne 18. 6. 1975, sp. zn. 1 Ob 226/74
12. Rozhodnutí OGH ze dne 27. 2. 1979, sp. zn. 2 Ob 9/79
13. Rozhodnutí OGH ze dne 10. 9. 1981, sp. zn. 8 Ob 211/81
14. Rozhodnutí OGH ze dne 17. 3. 1982, sp. zn. 1 Ob 549/82
15. Rozhodnutí OGH ze dne 9. 5. 1985, sp. zn. 7 Ob 566/85
16. Rozhodnutí OGH ze dne 3. 12. 1985, sp. zn. 5 Ob 608/84
17. Rozhodnutí OGH ze dne 16. 12. 1986, sp. zn. 2 Ob 36/86
18. Rozhodnutí OGH ze dne 15. 7. 1987; sp. zn. 1 Ob 32/87
19. Rozhodnutí OGH ze dne 17. 5. 1988, sp. zn. 2 Ob 51/88
20. Rozhodnutí OGH ze dne 15. 11. 1989, sp. zn. 1 Ob 43/89
21. Rozhodnutí OGH ze dne 30. 9. 1996, sp. zn. 6 Ob 2068/96b

22. Rozhodnutí OGH ze dne 25. 11. 1997, sp. zn. 1 Ob 381/97d
23. Rozhodnutí OGH ze dne 2. 4. 1998, sp. zn. 2 Ob 86/98f
24. Rozhodnutí OGH ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 9 Ob 36/00k
25. Rozhodnutí OGH ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 2 Ob 295/01y
26. Rozhodnutí OGH ze dne 28. 1. 2002, sp. zn. 2 Ob 15/02y
27. Rozhodnutí OGH ze dne 18. 4. 2002, sp. zn. 2 Ob 237/01v
28. Rozhodnutí OGH ze dne 18. 7. 2002. sp. zn. 10 Ob 209/02m
29. Rozhodnutí OGH ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 2 Ob 220/02w
30. Rozhodnutí OGH ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 6 Ob1 24/02g
31. Rozhodnutí OGH ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 7 Ob36/03z
32. Rozhodnutí OGH ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 8 Ob 135/03s
33. Rozhodnutí OGH ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 2 Ob 13/06k
34. Rozhodnutí OGH ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. 2 Ob83/14s

- Oberlandesgericht

1. Rozhodnutí OLG Innsbruck ze dne 16. 8. 1994, sp. zn. ZVR 1996/48.
2. Rozhodnutí OLG Wien ze dne 20. 1. 2006, sp. zn. 5 R 218/05y
3. Rozhodnutí OLG Linz ze dne 17. 6. 2003, sp. zn. 2 R 108/03w
4. Rozhodnutí OLG Innsbruck ze dne 12. 12. 2003, sp. zn. 3 R 191/03t

Rozhodnutí ESD

1. Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 3. 2002. Simone Leitner v TUI Deutschland GmbH & Co. KG. Věc C-168/00. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-168/00>

Rozhodnutí ESLP

1. Rozhodnutí Evropského soud pro Lidská práva ze dne 15. 11. 2007. Benderskiy vs. UKRAINE, č. 22750/02. Dostupné z:

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:\[%2222750/02%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-83299%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:[%2222750/02%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-83299%22]})

2. Rozhodnutí Evropského soud pro Lidská práva ze dne 21. 5. 1996. AUSIELLO vs. ITALY, č. 20331/92. Dostupné z:
[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:\[%2220331/92%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-57989%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:[%2220331/92%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-57989%22]})

PRÁVNÍ PŘEDPISY

• **české právní předpisy**

1. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
2. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
3. zákona č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů
4. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
5. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
6. zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
7. zákon č. 372/2011 Sb., Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
8. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
9. zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
10. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

• **rakouské právní předpisy**

1. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, JGS Nr. 946
2. Eisenbahn- und Kraftfahrzeughaftpflichtgesetz - EKHG, BGBl. Nr. 48/1959
3. Zivilprozessordnung, RGBl. Nr. 113/1895
4. Sachverständigen und Dolmetscher. *BGBl. Nr. 137/1975*

• **Jiné zahraniční předpisy**

1. Evropská úmluva o lidských právech a biomedicíně
2. Předpis č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu

navazujících

3. Zákon č. 437/2004 Z. z., Zákon o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia
4. Bürgerliches Gesetzbuch RGBL. S. 195